

Lene Riksfjord-Lie

Barn og unges sosiale påvirkninger av sosiale medier

-en kvalitativ studie om hvordan sosiale medier påvirker barn og unges sosiale relasjoner på skolen

Universitetet i Sørøst-Norge
Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap
Institutt for pedagogikk
Postboks 235
3603 Kongsberg

<http://www.usn.no>

© 2021 Lene Riksfjord-Lie

Denne avhandlingen representerer 30 studiepoeng

Sammendrag

Barn og unges sosiale påvirkning av sosiale medier.

Det økte medieforbruket de siste årene peker på at samfunnet trekkes mot noe vi kan omtale som en digital revolusjon. Barn og unge omfavner de nye mediene som blir raskt innlært og tatt i bruk (Bakken, 2019). Undersøkelser viser at omlag 90% av barn i alderen 9-18 år er på sosiale medier (Medietilsynet, 2020). Sosiale medier har blitt en stor del av barn og unges liv, der vennskap og sosiale relasjoner står sentralt. Det digitale livet skaper nye former for inklusjon og eksklusjon og har stor påvirkning for hvordan barna har det på skolen.

På bakgrunn av oppgavens problemstilling er det gjennomført en kvalitativ forskning hvor jeg har undersøkt hvordan sosiale medier påvirker barn og unges liv på skolen. For å samle inn data ble det foretatt fem intervjuer av barn i alderen 12-14 år. Dette ga muligheter til å få et innblikk i deres tanker, forståelse og opplevelser rundt temaet. Funnene blir sett i lyset av lærers rolle som klasseleder der det er fokus på emosjonell støtte og dannelse av et «gyldig vi». Videre undersøkes det om hvorvidt klasseledelse kan bidra til å regulere de sosiale påvirkningene på skolen som sosiale medier medfører. Oppgaven har på bakgrunn av dette følgende problemstilling og tilhørende forskningsspørsmål:

Problemstilling:

«På hvilken måte påvirker barn og unges bruk av sosiale medier deres sosiale relasjoner på skolen, og hvordan kan klasseledelse bidra til å regulere den sosiale påvirkningen?»

Forskningsspørsmål:

- 1) Hvordan påvirker barnas digitale liv det sosiale livet på skolen?
- 2) På hvilken måte kan læreren ha en støttende rolle når det kommer til hvordan sosiale medier påvirker elevene sosialt på skolen?

I det teoretiske rammeverket hevdes det at klasseledelse på mange måter handler om å forstå klassen som et sosialt system hvor det skapes et klassefelleskap der elevene føler tilhørighet, samhold og trygghet (Stray & Wittek, 2016; Utdanningsdirektoratet, 2017, b; Eriksen & Lyng, 2015).

I arbeidet med et «gyldig vi» skapes det en sosial forsoning der den sosiale dynamikken blir mer entydig. Målet er at klassen som et fellesskap oppretter en klasseidentitet med egne normer og regler som fremmer inklusjon, lojalitet og gjensidig respekt. Det dannes i fellesskapet en enighet om å ta vare på hverandre og nulltoleranse krenkende atferd. Elevene kan på den måten tilegne seg gode holdninger som vil spre seg i klassefellesskapet (Eriksen & Lyng, 2015). Å utøve emosjonell støtte og interesse for eleven er en sentral del i rollen som klasseleder og er grunnsteinen for å oppnå en god og trygg relasjon (Stray & Wittek, 2016; Manger, Lillejord, Nordahl & Helland, 2017; Eriksen & Lyng, 2015; Utdanningsdirektoratet, 2021). En god lærer-elev relasjon er viktig for at elevene skal åpne seg og fortelle om vanskelige situasjoner og tørre og be om hjelp. I forbindelse med utrygge og dårlige opplevelser på sosiale medier, er det avgjørende at barna har trygge voksne rundt seg som støtter og veileder. Relasjonen En mellom lærer og elev har stor betydning for eleven, både sosialt, faglig og emosjonelt (Utdanningsdirektoratet, 2017, a).

Funnene viser at mediebruk har en vesentlig påvirkning på barn og unges sosiale relasjonene på skolen. Fra informantenes ståsted er det en overvekt av gode følelser og positive opplevelser, der vennskap er utelukkende det viktigste. Aktiviteter og samtaler på sosiale medier påvirker hvem man er sammen med på skolen, og har i tillegg en innvirkning på popularitet og sosial status. På den andre siden viser det seg at mobbing og utenforskap er det mest negative med sosiale medier. Det faktum at man ikke ser hverandre «face to face» gjør det er lettere å mobbe på nettet. Mobbing skjer ofte i form av baksnakking, ekskludering og stygge kommentarer, i tillegg til ufrivillig deling av personlige informasjon. Uenigheter og uvennskap som skjer på sosiale medier blir tatt med til skolen, som fører til utenforskap og følelsen av å ikke være inkludert. Det viser seg at et fåtall av informantene velger å snakke med læreren om noe det har oppstått en situasjon. Relasjonen til den eventuelle læreren spiller en rolle i hvorvidt eleven ønsker å prate og åpne seg. Funnene viser at elevene ønsker engasjement fra lærerne i situasjoner som skjer i forbindelse med sosiale medier, men at opplevelsene rundt denne praksisen er ulik. Lærerens engasjement rundt nettvett på skolen viser seg å være gjennomgående nedprioritert. Funnene viser et behov for fokus på nettvett og samtaler om hvordan elevene skal håndtere det digitale livet. Det kommer frem at foreldreinvolvering er positivt. Vissheten om at foreldrene får med seg hva som skjer i forbindelse med sosial medier, gjør barna mer skjerpet. På den måten vet barna at handlingene deres får en konsekvens.

På spørsmål om hva læreren kan gjøre for å regulere de sosiale påvirkningene kan en undres over hvor mye læreren skal involvere seg og hva læreren makter å gjøre. Det oppstår en distanse mellom hva læreren ønsker og hva den evner å få til. De sterke kreftene som oppstår rundt barn og unges bruk av sosiale medier skaper eksklusjon og inklusjonsutfordringer i det sosiale samspillet, som videre skaper en uro på skolen. Klasseleder der emosjonell støtte og «gyldig vi» står sentralt kan ha en innvirkning på hvordan barn og unges bruk av sosiale medier påvirker de sosiale relasjonene på skolen. Det konkluderes med at klasseleder med dette arbeidet i større grad kan klare å regulere elevenes sosiale påvirkning av sosiale medier.

Forord

Først og fremst vil jeg takke min mann og mine fire barn som har vært tålmodige og gått stille i gangene i denne perioden. Jeg er også meget takknemlig for at 1-åringen har godt sovehjerte på dagtid, da han ikke fikk barnehageplass. Jeg har lært så utrolig mye og er stolt av at jeg har fått til å produsere en masteroppgave, basert på å skrive når 1-åringen sover. Arbeidet med denne oppgaven har vært gøy, tungt, frustrerende og inspirerende.

Det har vært veldig spennende å fordype meg i et tema som jeg i utgangspunktet var interessert i, og som jeg nå har fått en mye dypere forståelse av.

Takk til veileder Mattias Øhra for gode og interessante samtaler og veiledning.

Og sist men ikke minst tusen takk til mine fem informanter som stilte til intervju.

Jeg er evig takknemlig for alle de fine menneskene som har bidratt til at jeg kunne få til dette. Uten dere hadde det aldri gått.

Tønsberg, 21.mai 2021

Lene Riksfjord-Lie

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	2
FORORD	5
INNHALDSFORTEGNELSE	6
1 INNLEDNING	8
1.1 PROBLEMSTILLING.....	10
1.2 REDEGJØRELSE FOR VALG AV TEMA	11
1.3 AVGRENSING	11
1.4 OPPGAVENS STRUKTUR	11
2 TEORETISK RAMMEVERK OG AKTUELL FORSKNING	12
2.1 SOSIALE RELASJONER	12
2.1.1 Sosiale påvirkninger igjennom sosiale medier	12
2.1.2 Sosial tilhørighet	14
2.1.3 Avhengighet?.....	16
2.2. MOBBING	16
2.2.1 Digital mobbing.....	17
2.3 KLASSELEDELSE	19
2.3.1 «Gyldig vi»	20
2.3.2 Emosjonell støtte	21
2.3.3 Foreldreinvolvering.....	23
2.3.4 Nettvett.....	23
2.4 OPPSUMMERING AV TEORETISK RAMMEVERK	25
3 METODE	26
3.1 FORSKNINGSDESIGN	26
3.2 VALG AV METODE	26
3.3 INTERVJU	27
3.4 UTVALG	28
3.5 FORSKNINGSETIKK	29
3.6 VALIDITET.....	30
3.7 RELIABILITET	31
3.8 ERFARING FRA INTERVJUENE.....	32
4 ANALYSE	33
4.1 ANALYSEMETODE.....	33

4.2 ANALYSETABELL.....	34
4.3 PRESENTASJON AV FUNN	35
4.4. SOSIAL PÅVIRKNING	35
4.5 «TIDSTYV»	38
4.6 MOBBING	39
4.7 KLASSELEDELSE	40
4.7.1. Relasjon.....	40
4.7.2 Engasjement	41
4.7.3 Skole-hjem samarbeid.....	42
4.7.4 Nettvett.....	43
5 DISKUSJON	44
5.1 SOSIALE PÅVIRKNINGER	44
5.2 AVHENGIGHET?	47
5.3 MOBBING	48
5.4 KLASSELEDELSE OG EMOSJONELL STØTTE.....	50
5.5 FORELDREINVOLVERING	52
5.6 NETTVETT.....	53
6 KONKLUSJON	56
6.1 PRAKTISKE IMPLIKASJONER AV STUDIEN	58
7 LITTERATURLISTE	60
8 VEDLEGG	64
8.1 VEDLEGG 1: INTERVJUGUIDE	64
8.2 VEDLEGG 2: INFORMASJON OG SAMTYKKEERKLÆRING	66

1 Innledning

I de siste årene har samfunnet beveget seg mot det vi kan omtale som en digital revolusjon. Med barn og unge i spissen blir de nye mediene raskt innlært og tatt i bruk (Bakken, 2019). De unge vokser i dag opp med en helt annen teknologisk hverdag enn foreldregenerasjonen. De blir født inn i en verden der skjerm, internett og sosiale medier er en naturlig del av hverdagen (Sanmøen, 2014). En undersøkelse gjort av Medietilsynet i 2020 viser at omlag 90 % av alle 10-13 åringer er på sosiale medier, og fra 13 års alder er tilnærmet alle der (Medietilsynet, 2020). Ifølge Castellacci og Tveito gjør sosiale medier oss i stor grad mer sosiale og mindre ensomme (Castellacci & Tveito, 2018). Ved riktig bruk kan allerede eksisterende vennskap pleies og ivaretas i tillegg til at nye vennskap kan utvikles (Brattøy, Rosvoll & Eines, 2019; Bakken 2019; Medietilsynet, 2020; Castellacci & Tveito, 2018). De unge er i en fase i livet der venner betyr mer enn noen gang, og derfor er det viktig å skape og opprettholde gode relasjoner, noe som i stor grad gjøres igjennom sosiale medier (Aalen, 2015). Sosiale medier har i lys av dette blitt en viktig del av hverdagen deres og har en stor påvirkning på barnas sosiale relasjoner (Brattøy, Rosvoll & Eines, 2019; Bakken 2019; Medietilsynet, 2020, Castellacci & Tveito, 2018).

Selv om Castellacci og Tveito hevder det er flest positive sider ved sosiale medier, trekker de også frem noen negative sider. Resultater som overflatiske sosiale forhold, økt stress og selvopptatthet er tre aspekter som hyppig bruk av sosiale medier kan føre til. Videre hevdes det at tilgjengeligheten for informasjon rundt andre menneskers liv og utseende gjør at det er lettere å trekke personlig sammenligninger (Castellacci & Tveito, 2018). Brattøy, Rosvoll og Eines hevder sosiale medier kan påvirke barnas psykiske helse negativt, der angst, depresjoner og dårlig selvbilde kan utvikles (Brattøy, Rosvoll & Eines, 2019). Alle barn har et behov for å bli likt eller få bekreftelse og føle seg inkludert. Igjennom de sosiale mediene har man en tendens til å søke etter nettopp dette. Om en ikke får noen likes eller kommentarer på et innlegg kan det oppfattes som en avvisning eller ekskludering (Aalen, 2015). Ekskludering er ifølge Sanmøen en vesentlig faktor innenfor begrepet digital mobbing, i tillegg til blant annet eksponering av uheldig innhold, sinte ytringer, trakassering og baksnakking (Sanmøen, 2014; Medietilsynet, 2020). I elevundersøkelsen for 2019 blir den digitale mobbingen kategorisert i 3 deler; «*jeg blir kalt stygge ting og ertet*», «*jeg blir holdt utenfor og baksnakket*» og «*noen spredde ting på nettet som såret meg*». Nærmere 70% av de som ble mobbet opplevde å bli kalt stygge ting og ertet, mens 40% opplevde å bli holdt

utenfor og baksnakket. Undersøkelsen viser at halvparten av de som blir mobbet digitalt blir også utsatt for tradisjonell mobbing på skolen eller fritiden (Wendelborg, 2020:19-25). Å bli utsatt for digital mobbing innebærer å aldri ha fri fra mobbing. Mobbingen er ikke lenger avgrenset til skolen, men forekommer hvor som helst og når som helst (Aalen, 2015 og Redd Barna, 2021). Mobbing kan forstås i individ og systemperspektiv. Ifølge Søndergaard og Hansen bør mobbing ses i sammenheng med sosiale prosesser der den sosiale dynamikken skaper hårfine og raske skifter mellom inklusjon og eksklusjon i det sosiale samspillet (Søndergaard & Hansen, 2018).

Læreren skal legge til rette for at eleven skal tilegne seg digitale ferdigheter, noe som er helt essensielt i bruken av sosiale medier. Elevene må få mulighet til å bruke digitale verktøy i skolen, da det bidrar til å øke dømmekraften, selvstendigheten og de digitale ferdighetene (Utdanningsdirektoratet, 2019). I arbeidet med å skape digitale ferdigheter, holdninger og regler, kan et godt samarbeid med hjemmet være en bidragende faktor for positive resultater. Ifølge St.melding 22 *Motivasjon-mestring-muligheter* (2011) har skole-hjem samarbeid en stor innvirkning på blant annet barnas motivasjon, trivsel og sosiale utvikling (Kulturdepartementet, 2011). Resultater som bedre selvregulering, færre atferdsproblemer og bedre relasjoner til lærer og medelever viser seg å ha tydelig sammenheng med at foreldrene er involvert i skolehverdagen til barnet (Utdanningsdirektoratet, 2020). Foreldreinvolvering er en del av arbeidet som klasseledelse, og som ifølge Stray og Wittek er en sentral del av lærerrollen. Ifølge Lyng & Eriksen handler relasjonsarbeidet og involveringen av foreldrene mye om bevisstgjøring på deres ansvar om å blant annet avdekke mobbing og krenkelser blant barna og deres jevnaldrende. Videre hevdes det at det dannes ulik form for foreldresamarbeid på bakgrunn av ulike kontekster (Lyng & Eriksen, 2015). Valgene læreren tar i sin utøvelse som klasseleder har stor påvirkning for elevens faglige og sosiale utvikling (Stray & Wittek, 2014). Hva som definerer god klasseledelse har endret seg med årene. I dag er en klasseledelse som fokuserer på relasjonsbygging og som forstår klassen som et sosialt system fremdragende (Stray & Wittek, 2016). Barn og unge har et behov for å føle seg inkludert i et fellesskap (Søndergaard & Hansen, 2018). Å kjenne en tilhørighet til noe større enn deg selv er grunnleggende for samspillet mellom mennesker, da mennesker trenger et støttende fellesskap for å kunne utvikle seg (Haugseth, 2013). Eriksen og Lyng presiserer viktigheten av å skape et klassefellesskap og hevder at god klasseledelse på mange måter handler om å utvikle klassen som en sosial gruppe. Det beskrives en form for klasseledelse som har som mål å bygge klassen til et homogent fellesskap med gode verdier, åpenhet og medfølelse, hvor elevene

bevisstgjøres konsekvensene av deres handlinger. Et slikt kollektiv defineres som et «gyldig vi» (Eriksen & Lyng, 2015).

I fagfornyelsens tema om livsmestring er mediebruk et aktuelt undertema. Det heter seg at elevene skal få innsikt i ulike utfordringer som kan møte dem i livet, og tilegne seg kunnskap til å håndtere dem. Elevene skal også tilegne seg evnen til å se sammenhenger mellom handlinger og konsekvenser og bli rustet til å ta ansvarlige og gode valg i livet. Målet er å gi elevene ferdigheter som fremmer god fysisk og psykisk helse hvor de utvikler et positivt selvbilde og trygg identitet (Utdanningsdirektoratet, 2020). I et «gyldig vi» blir det lagt vekt på å fremme god psykisk helse ved å skape en åpenhet i klassen der men tar vare på hverandre, har forståelse for hverandres utfordringer og at vi er forskjellige. Som klasseleder bevisstgjør man elevene på sympatiske og usympatiske måter å møte medelever på, og at hvordan de opptrer faktisk utgjør en forskjell (Eriksen og Lyng, 2015). Denne bevisstgjøringen har stor overføringsverdi i sammenheng med barn og unges liv på sosiale medier.

Elevenes liv på sosiale medier påvirker dem på skolen så vel som på fritiden. I lyset av min problemstilling vil jeg undersøke de ulike sosiale påvirkningene elevene har som følge av aktivitet på sosiale medier. Jeg vil også se på hvordan lærerens arbeid med klasseledelse kan være en bidragende faktor for å regulere disse påvirkningene.

1.1 Problemstilling

«På hvilken måte påvirker barn og unges bruk av sosiale medier deres sosiale relasjoner på skolen, og hvordan kan klasseledelse bidra til å regulere den sosiale påvirkningen?»

Forskningsspørsmål:

- 1) Hvordan påvirker barnas digitale liv det sosiale livet på skolen?
- 2) På hvilken måte kan læreren ha en støttende rolle når det kommer til hvordan sosiale medier påvirker elevene sosialt på skolen?

1.2 Redegjørelse for valg av tema

Erfaringer fra min praksis viser at elever ofte tar med opplevelser og hendelser fra sosiale medier på skolen. Det kan være positive hendelser som eksempelvis en gøy dans eller morsomme samtaler, men det kan også være opplevelser som å bli holdt utenfor eller å motta stygge kommentarer. På bakgrunn av erfaringer med egne barn og elever har jeg en interesse i å fordype meg i dette temaet. Jeg ønsker å få en bredere forståelse om hvordan det påvirker barn og unge sosialt, og hvordan klasseledelse kan bidra begrense de negative påvirkningene. Jeg har selv barn som er på sosiale medier, noe som øker min nysgjerrighet på hvordan dette påvirker det sosiale liv på skolen. All den tiden og de bruker på telefonen sin, all chattingen, alle snap-gruppene, alle bildene og videoene. Hva gjør det med dem? Og hva gjør skolen?

1.3 Avgrensing

Barn og unges bruk av sosiale medier har en stor påvirkning på mange måter i deres liv. Jeg har valgt å avgrense min oppgave til å se på hvordan det påvirker deres sosiale relasjoner skolen. I sammenheng med mine lærerstudier valgte jeg å se de sosiale konsekvensene i lyset av lærerens rolle som klasseleder. Fokuset blir på den måten å se temaet i en skolesammenheng, hvor klasseledelse spiller en sentral rolle.

1.4 Oppgavens struktur

Innledningsvis presenterer jeg et teoretisk rammeverk og relevant forskning som tar for seg sosiale relasjoner og påvirkninger, tidsbruken og den potensielle avhengigheten som det skaper, før jeg videre går inn på mobbing. Jeg tar så for meg klasseledelse med emosjonell støtte, «gyldig vi», foreldreinvolvering og nettvett. Videre i oppgaven presenteres forskningsdesignet hvor jeg begrunner valg av metode og tar for meg for forskningsetikk, utvalg, validitet og reliabilitet i oppgaven. I analysedelen presenterer jeg valg av analysemetode, analysetabell og funnene i studien. Mine funn blir deretter drøftet mot de aktuell forskning og det teoretiske rammeverket. Avslutningsvis danner jeg en konklusjon basert på min tolkning av drøftingen mellom forskning, teori og mine funn i denne studien.

2 Teoretisk rammeverk og aktuell forskning

I denne delen vil jeg på bakgrunn av problemstilling og forskningsspørsmål presentere aktuell forskning og teori som skal ligge til grunn for drøfting av funnene.

2.1 Sosiale relasjoner

Ifølge Søndergaard og Hansen har barn og unge et behov for å føle seg inkludert i et fellesskap. Tilhørighet i det sosiale samspillet spiller en sentral rolle og skaper en frykt for å bli ekskludert (Søndergaard & Hansen, 2018). Barn og unge er i en fase i livet der venner, sosial tilhørighet og sosial status er viktigst (Aalen, 2015). Ifølge Haugseth har vi alle på ulikt nivå har behov for å kjenne en tilhørighet til noe større. Videre hevdes det at vår læring og utvikling som individer skjer i stor grad i samsvar med vår tilhørighet til forskjellige kollektiver hvor vi opplever støtte for våre tanker og ideer (Haugseth, 2013). Å være en del av en vennegjeng gir følelsen av å være en del av noe større enn seg selv. Utrykket «Like barn leker best» er velkjent og vises å stemme i mange tilfeller. Å tilbringe tid med de som er mest lik en selv er ofte den enkleste løsningen. Vårt sosiale nettverk med gode venner og bekjente som stiller opp er det som definerer vår sosiale status og sosiale kapital. Dersom en derimot utvider kretsen sin og skaper relasjon med noen som ikke ligner en selv, vil det åpner opp for nye impulser og kunnskap og vil dermed bidra til å øke vår sosiale kapital (Aalen, 2015). Dette kan ses i sammenheng med den franske sosiologen Bourdieu sitt engasjement rundt sosiale ulikheter i samfunnet. Bourdieu beskriver sosial kapital som gevinsten av det man får av det sosiale nettverket man tilhører. Den sosiale kapitalen er dynamisk og kan endres om en ønsker å oppnå noe. Dersom man øker sin økonomiske og kulturelle kapital, gir det muligheter for å øke sin sosiale kapital (Wilken, 2008). Ifølge Haugseth vil aktiv deltakelse på sosiale medier gi mange muligheter og tilgang til nye bekjentskaper. Det eskalerende nettverket kan bidra til å øke vår sosiale kapital (Haugseth, 2013).

2.1.1 Sosiale påvirkninger igjennom sosiale medier

Sosiale medier har blitt en stor del av barn og unges sosiale liv. Det tar mye fokus og tid, og har i tillegg en stor påvirkningskraft. Når vi spør om på hvilken måte sosiale medier påvirker dem, om det er positivt eller negativt, er det ifølge Castellacci og Tveito mange faktorer som spiller inn og påvirker dette (Castellacci & Tveito, 2018).

For barn og unge i dag anses som nærmest en selvfølgelighet å ha en digital profil. Staksrud og Ólafsson har foretatt en undersøkelse om barn på internett. Undersøkelsen tar for seg barn og unges tilgang, bruk, risiko og muligheter på nettet. Resultater viser at tilnærmet alle barn i alderen 9-17 år har egen mobiltelefon med internett og hele 80 % har en egen profil på et sosialt nettverk (Staksrud & Ólafsson, 2019). Castellacci og Tveito har gjennomført en undersøkelse hvor de ser på de komplekse forholdene mellom internettbruk og personlig lykke. Studien viser hovedsakelig positiv effekt ved bruk av sosiale medier, men også negative.

Bruken av internett har hatt en enorm utvikling ifølge Castellacci og Tveito. Fra starten hadde internett en begrensende effekt på vårt sosiale liv og førte til at en ble mer isolert og mindre sosial. Videre hevdes det at internettbruken har hatt en betraktelig endring og er i dag med på å gjøre oss lykkeligere og bidrar til å øke vårt sosiale liv. Det skaper en sosial tilhørighet og gjør det lettere å kommunisere med andre mennesker (Castellacci & Tveito, 2018). I sammenheng med at tilgjengeligheten for digital kommunikasjon har økt, reduseres de fysiske møtene. Den økte mediebruken har ført endrede mønstre i barn og unges fritid. Bakken presenterer i en Nova rapport nasjonale resultater fra Ungdata-undersøkelsen 2019. Ifølge Bakken genererer den stadig økende digitaliserte hverdagen mindre fysiske omgang med venner og mindre generell fysiske aktivitet hos barn og unge, noe som skaper en form for bekymring. Fra å hovedsakelig bruke fritiden utenfor hjemmet, blir fritiden blir i større grad brukt inne foran en skjerm. En undersøkelse viser at i underkant av 30% av 13-årige barn har vært ute med venner størsteparten av kvelden minst to ganger siste uke. I løpet av det siste tiåret har tiden som blir brukt ute med venner sunket betraktelig. Det er mindre vanlig å være ute med venner på fritiden enn før, og tallene viser at ett mindretall av unge er ute med venner hver dag (Bakken, 2019).

Selv om det ifølge Castellacci og Tveito er flest positive sider ved sosiale medier, ser de også noen negative sider. Resultater som overflatiske sosiale forhold, økt stress og selvopptatthet er tre aspekter som hyppig bruk av sosiale medier kan føre til. Castellacci og Tveito hevder at tilgjengeligheten for informasjon rundt andre menneskers liv og utseende gjør at det er lettere å trekke personlig sammenligninger, noe som påvirker barn og unges psykiske helse (Castellacci & Tveito, 2018). Brattøy, Rosvoll og Eines viser til studier som forteller om negativ effekt der symptomer som angst, forfallen selvfølelse og dårlig selvbilde kan fremtre. Studiene viser at den økte bruken av sosiale medier gir en økende grad av psykiske påvirkninger (Brattøy, Rosvoll & Eines,

2019). Ifølge Aalen er man med dårlig selvfølelse mer mottakelig for andre psykiske utfordringer som blant annet spiseforstyrrelser og depresjon. Forskning viser at det er en sammenheng mellom depresjon og høyt bruk av sosiale medier, men at det må presiseres at det ikke er sosiale medier i seg selv som er skylden. Aalen hevder at unge jobber hardt for å fremstå som populære på sosiale medier, da sosial status er viktig. Dersom de har en dårlig selvfølelse jobber de desto hardere. De kan i hvilken som helst klasse fortelle hvem som er den mest populære jenta eller gutten i klassen eller på skolen. Selv om man også har kunnet det tidligere, er hierarkiet større og synligere nå enn før. Popularitet dømmes nå blant annet ut ifra antall følgere på Instagram eller likes og kommentarer på innlegg (Aalen, 2015). I tillegg til at sosiale medier kan ha en negativ innvirkning på selvtilliten, kan det også det også i noen tilfeller bidra til økt selvtillit i form av å motta «likes» og positive kommentarer (Brattøy, Rosvoll & Eines, 2019). En rapport fra Englands barnekommissjonær om barnas bruk av sosiale medier viser at sosiale medier gir følelse av lykke og glede. I denne rapporten belyses barnas positive og negative tanker og opplevelser rundt bruken av sosiale medier. Rapporten viser at en av de positive tingene ved å være på sosiale medier er at de opplever å få gjøre ting de liker og at det i tillegg genererer mange gode opplevelser (Gouvernement UK, 2018).

Sosiale medier påvirker oss på ulike måter. Castellacci og Tveito mener at blant annet alder, ferdigheter og religion er faktorer som har en betydelig innvirkning for hvordan livet på sosiale medier fortøner seg og hvordan det påvirker oss. Videre hevdes det at innholdet i kommunikasjonen er vesentlig for om påvirkningen er positiv eller negativ (Castellacci & Tveito, 2018).

2.1.2 Sosial tilhørighet

For barn og unge er venner og sosial status viktig i hverdagen (Aalen, 2015). De har et stort ønske om å føle seg inkludert i og en redsel for å føle seg ekskludert (Søndergaard og Hansen, 2018). Ved bruk av sosiale medier er spenningen mellom inklusjon og eksklusjon tydeligere og mer kompleks.

De unge streber etter å «passe inn». Undersøkelser viser at barn ofte tar valg på bakgrunn av hva vennene gjør eller hva andre mener de burde gjøre, med et ønske om å passe inn i det sosiale samspillet (Gouvernement UK, 2018). Vennskap er det som betyr mest i hverdagen hos barn og unge (Bakken, 2019; Aalen, 2015). De bruker sosiale medier hovedsakelig for å pleie kontakten med

venner og familie, i tillegg til å skape nye bekjenskaper (Bakken, 2019; Medietilsynet, 2020; Gouvernement UK; 2018; Brattøy, Rosvoll & Eines, 2019). Interaksjonen mellom jevnaldrende har en vesentlig betydning for barnets selvbilde og sosiale utvikling. Sosiale medier har ført til at barn samhandler på andre måter enn tidligere. Informasjonen de deler er mer privat og går på hvem de er sammen med, hva de gjør og lignende (Bakken, 2019). Ifølge Aalen er unge i en fase i livet der venner betyr mer enn noen gang, og derfor er det viktig å skape og opprettholde gode relasjoner, noe som i stor grad gjøres igjennom sosiale medier (Aalen, 2015). Medietilsynets undersøkelse viser at omlag 90% ofte har kontakt med vennene sine og ca. 50% danner nye bekjenskaper på nettet (Medietilsynet, 2020). De digitale mediene er godt implementerte i det sosiale livet. Teknologien bidrar til å utvikle nye bekjenskaper på andre måter enn før, i tillegg til at det blir brukt som en formidlingskanal enten om sitt private liv eller til å formidle markeringer eller ulike arrangementer (Bakken, 2019). Det viser seg mange barn og unge bruker sosiale medier for å oppnå mental støtte fra deres digitale venner (Gouvernement UK, 2018). Staksrud og Ólafsson sin rapport viser at venner er den viktigste støtten når barn og unge har vonde opplevelser på nettet. Omlag 60 % hever de prater med en venn om det har skjedd noe, mens i underkant av 10% snakker med foreldre eller andre voksne i nære relasjoner ved opplevelser som preger dem (Staksrud & Ólafsson, 2019). Langeland, Lorgen, Jensen og Solhaug viser i sin studie at bilde -og filmkommunikasjonen gjennom Snapchat er bidrar til et sterkere bånd mellom barn og unge (Langeland, Lorgen, Jensen & Solhaug, 2019). Noen unge bruker sosiale medier som en strategi for å mestre deres sosiale utfordringer. Sosiale medier er med på å påvirke de unges sosiale nettverk, noe som har en innvirkning på deres psykiske helse. Unge med psykiske eller sosiale utfordringer opplever det tryggere og være sosialt deltakende igjennom sosiale medier. Dette er viktig å ha kunnskap om i arbeid med å forebygge psykiske problemer hos barn og unge (Brattøy, Rosvoll & Eines, 2019). Den digitale kommunikasjonen med venner har stor betydning ifølge barna i rapporten fra Englands barne-kommisjonær «Life in likes». De hevder allikevel at den fysiske kommunikasjonen har større verdi når det kommer til seriøse samtaler. Måten man ordlegger seg på i en digital dialog kan lettere misforstås og det kan oppstå misoppfattelser og dårlig opplevelser (Gouvernement UK, 2018). Kommunikasjon gjennom digitale verktøy har ifølge Brattøy, Rosvoll og Eines negativ effekt på de unges sosiale læring. Ved kommunikasjon igjennom en skjerm mister man elementer som tonefall, mimikk og spontaniteten og responsen som er til stede i fysisk samtale. (Brattøy, Rosvoll & Eines, 2019).

2.1.3 Avhengighet?

Forskning viser at hyppig bruk av sosiale medier kan gi symptomer som *dominans*, hvor det oppstår en trang til å ofte sjekke telefonen, *abstinens*, der man blir stressa når det ikke er tilgjengelig mulighet til å sjekke telefonen og *negative konsekvenser*, som går ut på at for eksempel familie og venner føler seg tilsidesatt (Aalen, 2015).

Trangen til å enhver tid være oppdatert skaper en konflikt mellom hva de unge har lyst til å gjøre og det de må gjøre, i tillegg til at det oppleves et press om å til enhver tid være tilgjengelig (Brattøy, Rosvoll & Eines, 2019). I frykten for å gå glipp av noe er sosiale medier behjelpelig med å til enhver til holde de oppdatert på det digitale sosiale livet, noe som innebærer å måtte være pålogget der det skjer når det skjer (Gouvernement UK, 2018; Brattøy, Rosvoll & Eines, 2019). Ifølge Fritze, Haugsbakk og Nordkvelle oppstår en slags besettelse om å konstant være oppdatert. Dette medfører stress og tar oppmerksomheten bort fra det faglige. Det hevdes videre at de utenomfaglige interessene har tatt overhånd i skolehverdagen (Fritze, Haugsbakk og Nordkvelle 2017).

Mangel på søvn hos de unge er et faktum og har en sammenheng med skjermtiden. Avhengigheten og redselen for å gå glipp av noe fører utfordringer med å klare å logge av. Foreldre og lærere bør være observante på unge som opplever tap av søvn eller har dårlig søvnkvalitet, da dette blant annet kan være et tidlig symptom på psykiske utfordringer (Brattøy, Rosvoll & Eines, 2019). Ifølge Aalen krever det selvdisciplin for å klare å holde seg unna sosiale medier da det er tilgjengelig til enhver tid. Aalen forklarer at behovet for å sjekke telefonen ikke alltid kommer innenifra, men at det kommer lyder og varsler som vekker nysgjerrigheten og trangen til å finne ut hva som skjer. Et annet faktum som er verd å ta med i betraktningen er at sosiale medier til tider også gir oss en form for annerkjennelse og følelsen av tilhørighet. Smaken av de gode følelsene, annerkjennelsen vi får eller nysgjerrigheten som blir slukket, gir mersmak og fører til at vi søker etter mer av det (Aalen, 2015).

2.2. Mobbing

Mobbing har stor relevans i den sosiale dynamikken blant barn og unge. Begrepet spiller en sentral rolle i barn og unges liv på sosiale medier, den sosiale utviklingen og deres trivsel på skolen.

Mobbing kan forstås ut ifra to overordnede perspektiver, det individualiserte og det systembaserte.

Mobbing har lenge blitt sett på i et individperspektiv der mobberen har blitt definert som barn med aggressiv personlighet. I arbeidet mot mobbing igjennom årene har skolene og lærerne fått innføring igjennom en guide om å se etter barn med aggressiv personlighet i en skoleklasse for å avsløre mobberen (Hansen, 2014 i Søndergaard & Hansen, 2018). Dette kan ses i sammenheng med Eriksen og Lyng sin tolkning av hvordan lærerne oppfatter mobberen. Det viser seg at det ofte er en underliggende forventning om visse personlighetstrekk ved mobbing der det er en sterk og en svak part og at forholdet mellom mobber og offer skal være asymmetrisk. Videre hevder Lyng og Eriksen lærerne arbeider for å ha kontroll, slik at mobberen sine naturlige impulser ikke skal kunne blomstre fritt og utvikle mobbing (Eriksen & Lyng, 2015). Søndergaard og Hansen viser i sin forskning at entydige mobbere og ofre ikke ser ut til å eksistere slik det er blitt antydnet av flere andre forskere de siste ti-femten årene. Barn endrer atferd i ulike situasjoner. Aggresjonen utvikler seg i takt med omstendighetene og kan i andre sammenhenger forsvinne (Søndergaard & Hansen 2018). Elever som mobber trekker ofte frem typiske trekk som sårbar, svak og innesluttet ved mobbeofferet, mens elever som blir mobbet trekker frem miljøet som en vesentlig faktor for at mobbing skjer (Lyng & Eriksen, 2015). Søndergaard og Hansen presiserer at mobbing må ses på i sammenheng med sosiale prosesser og sosiale dynamikker, framfor at mobberen og mobbeofferet skal utpekes på bakgrunn av personlighetstrekk. Det er et helhetlig sosialt bilde som ofte knyttes til skiftende mønstre for inkludering og ekskludering, og kan ikke alene knyttes til enkeltindividens personlighetstrekk (Søndergaard & Hansen, 2018).

2.2.1 Digital mobbing

Sosiale medier gjør livet vårt på mange måter mer transparent. Interessen for deling av personlig informasjon og digital samhandling handlinger gjør handlingene synlig mer synlig, på godt og vondt. Handlingene vi tidligere gjorde og sa ansikt til ansikt, blir nå i tillegg gjort på nettet. «*Livene våre speiler seg i sosiale medier, og da finner også mobbing, krangling og andre konflikter veien dit*» (Aalen, 2015: 99). Digital mobbing blitt en stor del i den digitale verden. Mobbing i form av utenforskap, stygge kommentarer og ufrivillig deling av personlig informasjon viser seg å være den mest negative siden ved bruken av sosiale medier.

Bruk av sosiale medier gir mange positive erfaringer og muligheter, men byr også på ulike utfordringer. Nettmobbing, press og eksponering av uheldig innhold er noen av de aktuelle

problemene som unge blir utsatt for (Medietilsynet, 2020). Resultater fra elevundersøkelsen 2019 viser at 7,5 % sier de har blitt utsatt for digital mobbing (Wendelborg, 2020). Tilnærmet halvparten av de som har opplevd digital mobbing opplever også tradisjonell mobbing. Omlag 70% av de som opplever digital mobbing hevder at de har mottatt stygge kommentarer på nettet. 40% har erfart at det er blitt spredt innhold på nett som det har såret dem, og 33% har blitt utsatt for utenforskap og baksnakking (Wendelborg, 2020). I Medietilsynets undersøkelse (2014) hevder 11% av 9-16 åringer å ha opplevd at det ufrivillig er blitt delt bilder av en på nettet (Medietilsynet, 2014). Personlig informasjon og bilder blir offentliggjort og sett av mange (Redd Barna, 2021). Ved nettkommunikasjonen uteblir kroppsspråket, noe som medvirker til at budskapet lettere blir misoppfattet. På bakgrunn av dette oppstår konflikter, som i tillegg utvikler seg raskere på nett (Redd Barna, 2021). I Staksrud og Ólafsson rapport hevdes det at «hevn» er en av de vanligste årsakene til mobbing. «Det bare skjedde» og «det var ment som humor» er de påfølgende årsakene til hvorfor digital mobbing oppstår (Staksrud & Ólafsson, 2019). I elevundersøkelsen 2019 blir den digitale mobbingen kategorisert i 3 deler; «*jeg blir kalt stygge ting og ertet*», «*jeg blir holdt utenfor og baksnakket*» og «*noen spredde ting på nettet som såret meg*» (Wendelborg, 2020:19-25). Sentrale begreper innenfor digital mobbing er ifølge Sanmøen ekskludering, sinte ytringer, trakassering, hets og baksnakking (Sanmøen, 2014). Å bli utsatt for digital mobbing innebærer å aldri ha fri fra mobbingen. Den er ikke lenger avgrenset til skolen, men forekommer hvor som helst og når som helst (Aalen, 2015; Redd Barna, 2021).

Selv om digital mobbing hovedsakelig foregår på fritiden, kan det likevel føre til at elevene ikke føler seg trygge på skolen. Dersom en elev ikke har det bra på skolen, er skolen pliktig i å ta tak i situasjonen. Skolen må derfor engasjere seg i og ta ansvar for uheldige situasjoner som skjer via sosiale medier, selv om det ikke har skjedd i skoletiden (Utdanningsdirektoratet, 2017,a). Mobbing på sosiale medier er like alvorlig som tradisjonell mobbing i skolegården. Det som deles på nettet er på mange måter mer synlig, noe som kan gjøre digital mobbing til en ekstra stor påkjenning (Aalen, 2015; Redd Barna, 2021). Denne formen for mobbing er ofte godt synlig for jevnaldrende barn men vanskelig for de voksne og skolen å avdekke (Utdanningsdirektoratet, 2017,a). Lyng og Eriksen bekrefter dette og hevder den økende «skjulte» mobbingen er den vanskeligste mobbformen for skolen å løse (Lyng & Eriksen, 2015). Men skolen har likevel et ansvar. Digital mobbing skal tas tak i og løses som andre mobbesaker (Utdanningsdirektoratet, 2017a), og i samsvar med opplæringslovens nulltoleranseprinsipp; «*Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing,*

vald, diskriminering og trakassering. Skolen skal førebygge brot på retten til eit trygt og godt skolemiljø ved å arbeide kontinuerleg for å fremje helsa, trivselen og læringa til elevane», § 9 A-3 (Lovdata, 2021). Funn i Fritze, Haugsbakk & Nordkvelle sin forskning viser at mobbing via sosiale medier tar mye tid og fokus på skolen, og at det for lærere er vanskelig å avdekke den reelle mobbing ved denne mobbepformen (Fritze, Haugsbakk & Nordkvelle, 2017). Lyng & Eriksen underbygger dette og hevder at selv om skolen har nulltoleranse og som mål å ta alt av de utfordringene som oppstår i skolemiljøet, kan gjentakende bevisste krenkelser gå under radaren for læreren. Dette påvirker lærerens muligheter til å gripe inn og gjøre riktige vurderinger. At læreren har ulike antagelser eller oppfatninger om at enkelte elever er «sarte», kan bidra til at mobbing og krenkelser kan bli bagatellisert, noe som skaper en spenning mellom å «ta alt» og «skape robuste barn» (Lyng & Eriksen, 2015).

2.3 Klasseledelse

Klasseledelse er en av de mest utfordrende oppgavene en lærer står ovenfor (Stray & Wittek, 2016). Som klasseleder er man både sjef, læringsleder og lagleder på samme tid. Struktur, kultur og læringsperspektiv er tre ulike sentrale perspektiver som læreren må ha en helhetlig forståelse av i sitt arbeid for å oppnå god klasseledelse (Utdanningsdirektoratet, 2020). Det handler overordnet om arbeidet med organisering av en elevgruppe, og lærerens evne til å skape et godt klassemiljø der elevene opplever motivasjon for læring og sosial utvikling. Lang forskning på feltet viser at klasseledelse er helt essensielt for å få til god undervisning og et godt læringsmiljø, men synet på hva som definerer god klasseledelse har endret seg med årene (Utdanningsdirektoratet, 2017, b). I dag er klasseledelse som fokuserer på relasjonsbygging og som forstår klassen som et sosialt system fremdragende (Stray & Wittek, 2016; Utdanningsdirektoratet, 2017, b). God klasseledelse handler i dag om lærere som kjenner sitt lederansvar, som skaper gode relasjoner og evner å bygge klassen som et gruppefelleskap. Arbeidet er krevende og forutsetter god kompetanse til å kunne utøve en autoritativ og situasjonsbestemt ledelse. Å være en klasseleder er en betydningsfull og viktig rolle som viser seg å ha en stor påvirkning på elevens sosiale og faglige utvikling (Utdanningsdirektoratet, 2017, b)

2.3.1 «Gyldig vi»

Begrepet klasseledelses store omfang kan forstås og praktiseres på ulike måter. God klasseledelse handler på mange måter om å utvikle klassen som en sosial gruppe (Eriksen & Lyng, 2015; Stray & Wittek, 2016; Utdanningsdirektoratet, 2017, b). Eriksen og Lyng beskriver en form for klasseledelse som har som mål å bygge klassen til et homogent fellesskap med trygghet, åpenhet og lojalitet. Det utvikles et klassekameratskap på tvers av allerede satte vennegrupper, hvor inklusjon har høy betydning og sosial status og hierarkisk posisjon har liten betydning. Et slikt kollektiv defineres som et «gyldig vi» (Eriksen & Lyng, 2015).

Å kjenne en tilhørighet i en gruppe eller et fellesskap er grunnleggende for samspillet mellom mennesker. Mennesker trenger et støttende fellesskap for å kunne utvikle seg. Vi forholder oss til ulike sosiale grupper med egne sosiale karakteristikk. Hvordan en skal forholde seg til de ulike sosiale dynamikkene kan være en utfordring (Haugseth, 2013). Et «gyldig vi» kan bidra til å skape en sosial forsoning hvor den sosiale dynamikken blir mer entydig. En skoleklasse anses som et formelt og ikke et homogent fellesskap, derav i utgangspunktet ikke et «gyldig vi» (Eriksen & Lyng, 2015). Læreren må da evne å forme klassen til et homogent sosialt system på et vis som genererer trivsel, trygghet og læring (Utdanningsdirektoratet, 2012). Hensikten med et «gyldig vi» er at klassen som et fellesskap oppretter en klasseidentitet med egne normer og regler som fremmer inklusjon, intern lojalitet, gjensidig respekt og et godt sosialt samhold, der det dannes en enighet om nulltoleranse for negativ og krenkende atferd (Eriksen & Lyng, 2015). Det kan tas i bruk ulike strategier for å lede klassen som system og for å skape et inkluderende fellesskap. Opparbeiding av gode strukturer og regler er en strategisk form i arbeidet for å skape en god kultur i klasserommet, og som videre bidrar til å danne sunne normer for det sosiale samspillet i klassen (Utdanningsdirektoratet, 2012). Eriksen og Lyng peker på klassemiljøet i arbeidet med det «gyldige vi», og som ifølge St.mld 22 *Motivasjon-mestring-muligheter*, er en grunnleggende faktor for god faglig og sosial utvikling hos elevene (Eriksen & Lyngs, 2015; Kulturdepartementet, 2011). Miljøet i klassen handler om det relasjonelle, kulturelle og fysiske, som har en sentral rolle i elevens trivsel og psykiske helse. For å skape et godt læringsmiljø kreves det en varm og tydelig klasseleder som evner å skape gode relasjoner og en god kultur i klassen og som i tillegg behersker samarbeid med foreldrene (Kulturdepartementet, 2011). Dette underbygger Eriksen og Lyngs teorier om viktigheten av et godt klassemiljø der elevene opplever å kunne stole på hverandre og hvor elevene er omsorgsfulle, tolerante og inkluderende med hverandre (Eriksen & Lyngs, 2015).

Temaet folkehelse og livsmestring skal fremme god psykisk helse. Målet er at elevene danner en forståelse om blant annet livets verdier, medmenneskelighet, grensesetting og medfølelse. At barn og unge skaper ett sunt selvbilde og selvsikker identitet er et viktig grunnlag for resten av livet (Utdanningsdirektoratet, 2020). I prosjektet «gyldig vi» blir det lagt vekt på å fremme god psykisk helse ved å skape en åpenhet i klassen der alle får «være seg selv» og der det er forståelse for at vi er forskjellige og at «vi har alle vårt». Som klasseleder bevisstgjør man elevene på sympatiske og usympatiske måter å møte medelever på, og at hvordan de opptrer faktisk utgjør en forskjell (Eriksen & Lyng, 2015). I lys av barn og unges redsel for å bli ekskludert og deres behov for å føle seg inkludert i et fellesskap (Søndergaard & Hansen, 2018), kan en undres over om arbeidet med et «gyldig vi» kan anses som forebyggende mot eksklusjon og krenkende atferd, tillegg til å fremme inklusjon og gjensidig respekt mellom elevene.

2.3.2 Emosjonell støtte

Resultater fra EU-kids undersøkelsen viser at kun 6% av barna anser lærere eller andre voksne «som har det som jobb å hjelpe barn» som relevante personer å prate med om dårlige opplevelser på sosiale medier (Staksrud & Ólafsson, 2019). En god relasjon er viktig for at elevene skal åpne seg og forteller om vanskelige situasjoner og tørre og be om hjelp. I forbindelse med utrygge og dårlige opplevelser på sosiale medier, er det avgjørende at barn og unge har trygge voksne rundt seg som støtter og veileder (Utdanningsdirektoratet, 2017,a)

Stray og Wittek presiserer at en som klasseleder må utøve emosjonell støtte og se eleven der den er, både i og utenfor klasserommet (Stray & Wittek, 2016). Eriksen og Lyng bekrefter dette og hevder tilstedeværelsen og interessen for eleven kan være med å avdekke og eventuelt begrense mobbing, i tillegg til å skape en god relasjon. I et «gyldig vi» står dialogen og åpenheten i klassen sterkt i fokus, som er et godt hjelpemiddel for læreren i rollen som veileder og «trygg voksen» i klassen (Lyng & Eriksen, 2015). En positiv lærer-elev relasjon er grunnsteinen for god klasseledelse (Utdanningsdirektoratet, 2012), som viser seg å ha en essensiell faktor i barn og unges utvikling i skolen, både faglig og sosialt (Stray & Wittek, 2016; Manger, Lillejord, Nordahl & Helland, 2017; Utdanningsdirektoratet, 2012). I arbeidet med å skape et «gyldig vi» spiller relasjonsbygging en sentral rolle. Relasjonsarbeid er en grunnleggende strategi for å skape gode relasjoner mellom lærer og elev. Det krever en varm og tydelig klasseleder som engasjerer seg i elevene, som har

tydelige forventninger og utviser gjensidig respekt (Lyng & Eriksen, 2015). Læreren blir ofte den voksenpersonen, i tillegg til foreldrene som omgås mest med eleven, noe som gjør deres relasjon betydningsfull (Manger, Lillejord, Nordahl & Helland, 2017). For å bygge relasjon og skape rollen som den trygge voksne, kan læreren ifølge Stray og Wittek vise engasjement for elevens interesser og hva som opptar den både på skolen og på fritiden. Dette gir læreren spesifikke samtaleemner med de enkelte elevene som kan bidra til gode samtaler ved for eksempel forbi-passinger i gangene eller møter i friminuttene. Stray og Wittek hevder at de enkelte situasjonene kan oppleves som mindre viktige, men at alle situasjonene i sin helhet har stor betydning for eleven (Stray & Wittek, 2016). Elever som strever sosialt kan ha ekstra behov for emosjonell støtte fra læreren, som gir eleven følelsen av å ha en trygg voksen på skolen. Lærers interesse og emosjonelle støtte er utgangspunktet for relasjonsbyggingen (Utdanningsdirektoratet, 2012). Utbyttet av den gode relasjonen er ulik mellom de enkelte elevene. Studier viser til gode resultater som økt motivasjon, bedre seltillitt og mindre depresjon hos eleven. Videre viser studier at elevene påvirkes både sosialt og personlig som følge av lærers støtte og engasjement (Stray & Wittek, 2016). Det er helt essensielt at læreren har kjennskap til nyere forskning på feltet, og kunnskap om relasjonens betydning. Selv om elevene har en viss grad av påvirkning til hvordan relasjonen utvikler seg, er det læreren som til enhver tid har ansvaret for å skape en god lærer-elev relasjon (Manger, Lillejord, Nordahl & Helland, 2017).

Ifølge Eriksen og Lyng har det psykososiale miljøet en innvirkning på kulturen i klassen.

Atferdsregulering er en strategisk måte å arbeide på for å skape et godt psykososiale miljø. Denne strategien går ut på å forme elevene på en måte som fremmer positiv atferd. Ifølge Eriksen og Lyng kreves det en tydelig klasseledelse som innebærer «omsorgsfull kontroll» for å lykkes med atferdsregulering hos elevene. Læreren må utvise en god balanse mellom omsorg og kontroll (Eriksen & Lyng, 2015). Dette kan ses i sammenheng med Hollands «varme og kontroll-modell». God autoritet er ifølge Holland vesentlig for å oppnå god relasjon mellom voksen og barn. God autoritet innebærer en balanse mellom begrepene «kontroll» og «varme». Kontroll handler om i hvilken grad den voksne setter grenser og har tydelige rammer og forventninger til barnet, i tillegg til å forsikre seg om at barnet til enhver tid er trygg og har det bra. Varme går ut på å blant annet å vise omsorg, forståelse og ømhet til barnet. Den voksnes grad av varme og nærhet til barnet sier noe om kvaliteten på deres relasjon. Ved å skape en balanse mellom begrepene kontroll og varme, vil man ifølge Holland kunne skape gode relasjoner mellom voksen og barn (Holland, 2017).

2.3.3 Foreldeinvolvering

En av oppgavene som klasseleder er å involvere foreldrene i det som skjer på skolen. Foreldre og lærer er de som tilbringer mest tid med barna og har derfor en viktig rolle i deres liv. En god dialog mellom skolen og hjemmet kan bidra til å forstå eleven på best mulig og på den måten gi best mulig støtte

Et samarbeid hvor foreldrene er involvert i elevens skolehverdag har en positiv innvirkning på eleven. Skolen og hjemmet har en gjensidig avhengighet av hverandre for å på beste mulig måte kunne håndtere de ulike utfordringene knyttet til barnets læring og utvikling (Drugli & Nordahl, 2016). Foreldresamarbeid er en viktig del av rollen som klasseleder. Læreren har sammen med foreldrene hovedansvaret for barnets faglige og sosiale utvikling. Foreldre er elevens omsorgspersoner og har kunnskap som kan komme til nytte for eleven i skolen. Gjennom god dialog og samarbeid med hjemmet, kan det styrke skolens grunnlag for tilfredsstillende tilrettelegging for eleven (Utdanningsdirektoratet, 2020). Selv om foreldresamarbeid er et delt ansvar mellom hjem og skole, er det skolen og læreren som har hovedansvaret for å initiere til involvering av foreldrene (Utdanningsdirektoratet, 2020). Forskning viser til resultater som blant annet bedre sosiale relasjoner, økt trivsel og selvregulering og redusert negativ atferd. Dersom foreldrene viser engasjement til skolen og støtter dens formål og regler, vil barna lettere akseptere og følge skolens normer og reglementet (Drugli & Nordahl, 2016). Ifølge Lyng og Eriksen er det viktig med relasjonsarbeidet med foreldrene. Det handler mye om bevisstgjøring på deres ansvar om å avdekke mobbing og krenkelser blant barna og deres jevnaldrende. Videre hevdes det at det dannes ulike former for foreldresamarbeid på bakgrunn av ulike kontekster, der foreldrenes ressurser spiller en rolle når det kommer til formen for samarbeid mellom skole og hjem (Lyng & Eriksen, 2015).

2.3.4 Nettvett

Blant barn i alderen 9-18 år er omlag 9 av 10 på sosiale medier. I så ung alder er de prisgitt trygge voksne rundt seg som veileder og setter grenser. Aktuelle temaer som personvern, deling av sensitiv informasjon og generelt trygghet på nett er viktig å samtale om (Medietilsynet, 2020).

Ifølge utdanningsdirektoratet er nettvett et fokusområde for å forebygge digital mobbing. Lærerne bør i samarbeid med foreldrene ha fokus på digital mobbing og lære barna digital dømmekraft og nettvett (Utdanningsdirektoratet, 2017, b).

Kun 1 av 4 barn hevder at foreldrene jevnlig snakker om hva de skal gjøre dersom de opplever vanskelige hendelser på nettet, mens kun 6% mener læreren er en relevant samtalepartner i slike situasjoner (Staksrud & Ólafsson, 2019). Internett er en stor verden der barn og unge kan havne i situasjoner de ikke evner å håndtere. Det er derfor viktig at lærer og foreldre snakker med dem om hva de kan gjøre når slike situasjoner oppstår (Medietilsynet, 2020). Resultater i Staksrud og Ólafsson undersøkelse setter barn og unges digitale ferdigheter i perspektiv. Det viser seg at tilnærmet alle barn fra 9 års alder har kunnskap om hvordan de skal laste ned en app på mobilen, mens 60% hevder de har behov for råd om hvordan man skiller mellom ekte og falsk informasjon på nettet. Videre viser resultatene at 1 av 5 har behov for råd om deling og konsekvenser av deling av nakenbilder (Staksrud & Ólafsson, 2019). Dette kan ses i sammenheng med Medietilsynets undersøkelse som viser en økning i deling av nakenbilder på nett. Omlag 10% sendte nakenbilde av seg selv i 2016, mot 5% året før (Medietilsynet, 2016). Ifølge Aalen er kunnskap om spredning på nett noe som bør tas på alvor. Mobbing i form av spredning har en annen varighet og er vanskeligere å stoppe. I mobbetilfeller hvor mobberen angrer og har sagt unnskyld, men allerede har rukket spredt uheldig informasjon eller bilder av offeret på nett, kan det være vanskelig å stoppe spredningen og krenkingen kan på denne måten fortsette digitalt (Aalen, 2015). Brattøy, Rosvoll og Eines hevder det er viktig å veilede elevene i bruken av digitale medier og lære dem å sette grenser. På bakgrunn av studier som viser at bruken av sosiale medier tar mye tid, fokus og i tillegg er avhengighetsdannende, har læreren en viktig rolle som en trygg voksen (Brattøy, Rosvoll & Eines, 2019). Som lærer skal en legge til rette for at elevene skal utvikle egenskaper til å ta gode valg, og på best mulig måte takle motgang og personlige utfordringer (Utdanningsdirektoratet, 2020). Mediebruk er som tidligere nevnt ett av de aktuelle undertemaene til folkehelse og livsmestring i Fagfornyelsen. Med et «gyldig vi» vil læreren på en naturlig måte kunne implementere dette temaet igjennom dialoger i klassen og som en del av klassens fokusemner. På den måten kan det dannes felles forståelse og retningslinjer rundt temaet. I Fagfornyelsen heter det at elevene skal få innsikt i ulike utfordringer som kan møte dem i livet og tilegne seg kunnskap om å se sammenhenger mellom handlinger og konsekvenser (Utdanningsdirektoratet, 2020).

2.4 Oppsummering av teoretisk rammeverk

På bakgrunn av forskning og det teoretiske rammeverket har jeg trukket ut tre teoretiske begreper som jeg anser som sentrale i lyset av min problemstilling og to forskerspørsmål.

- *Sosial påvirkning* -med fokus på inklusjon og eksklusjon.
- *Mobbing* -begrepets to perspektiver og mobbing i den digitale verden.
- *Klasseledelse* -gjennom emosjonell støtte og gyldig vi.

Alle de tre begrepene implementerer hverandre og handler i hovedsak om trangen til tilhørighet og inklusjon og frykten for eksklusjon i det sosiale samspillet. I *sosial påvirkning* presiseres det at barn og unge trenger å kjenne en tilhørighet i et fellesskap og har et behov for å føle seg inkludert. I *Mobbingens to perspektiver* hevdes det at mobbingen bør ses som et sosialt system i lyset av det sosiale fellesskapet. Den *digitale mobbingen* handler om de sterke kreftene rundt barn og unges bruk av sosiale medier, der det oppstår nye mønstre for inklusjon og eksklusjon. *Klasseledelse* går i hovedsak ut på å forstå klassen som et sosialt system og skape et miljø der elevene opplever tilhørighet, inklusjon og emosjonell støtte.

3 Metode

3.1 Forskningsdesign

Forskningsdesignet representerer forskerens plan for gjennomføring av oppgaven. Forskeren starter med et tema og problemstilling, for deretter å finne ut hvordan forskningen kan gjennomføres på mest hensiktsmessig måte fra start til ferdig resultat (Christoffersen & Johannessen, 2012). Forsking er en prosess der man systematisk arbeider for å innhente informasjon og økt kunnskap. For å oppnå dette må vi velge metode, en bestemt vei, som skal følges til et ønsket mål (Krumsvik, 2019). «*The methods you use must be enable to answer your research questions*» (Maxwell, 2013:5). I denne delen tar jeg for meg valgene jeg har tatt i dette prosjektet fra start til slutt. Jeg har på bakgrunn av problemstillingen og forskerspørsmålene tatt spesifikke metodiske valg som skal bidra til å kunne gjennomføre en god forskning og på best mulig måte kunne besvare min problemstilling. Jeg vil ta for meg hvilken forskningsmetode jeg har valgt og hvorfor jeg har valg nettopp denne. Videre kommer jeg inn på valg av informanter, validitet, reliabilitet og overførbarhet samt forskningsetiske retningslinjer som må tas stilling til. I min oppgave vil jeg hele tiden ha problemstillingen og forskningsspørsmålene i fokus, samtidig som jeg vil strebe etter å ta gode metodiske og etiske valg som bidrar til et troverdig forskningsresultat som kan representere virkeligheten på en god og relevant måte.

3.2 Valg av metode

Begrepet metode sin opprinnelige betydning er «veien til målet» (Kvale & Brinkmann, 2015). Jeg har på bakgrunn av min problemstilling valgt å bruke kvalitativ forskningsmetode i min oppgave. Denne metoden gir meg mulighet til å få en dypere forståelse av det jeg forsker på. Fokuset i denne metoden går på relasjonen mellom mennesker, hvilken betydning relasjonen har samt at det gir et innblikk i hvordan vi mennesker ser på verden (Brinkmann, 2013). Forskingen blir gjort med en induktiv tilnærming der jeg begynner med å samle inn data, for deretter å se dette i sammenheng med teori. Hensikten er å kunne skape ny forståelse og ny kunnskap (Christoffersen & Johannessen, 2012).

Kvalitativ forskning kan ifølge Brinkmann blant annet utføres gjennom intervju, observasjon og lydopptak. Det kan være individuelle intervjuer eller gruppeintervjuer. Fremgangsmåter som dette i forskningen gir det mulighet for å nå dypere ned i konteksten. I kvalitativ metode forsøker vi å

avdekke mønstre i tankemåte og væremåte i sosiale sammenhenger (Brinkmann, 2013). Ved bruk av kvalitative metoder tar man for seg et mindre utvalg personer der målet er å få en dypere forståelse av det som forskes på (Bjørndal, 2015). Jeg skal forske på en mindre gruppe mennesker der jeg igjennom intervju tar for meg én informant av gangen. Ifølge Krumsvik er viktigheten av kvalitativ forskning er underkommunisert. Videre hevdes det at denne forskningsmetoden gir en helt annen kompleksitet og bredde i funnene enn hva kvantitativ forskning gir (Krumsvik, 2019).

3.3 Intervju

I et kvalitativt forskningsintervju er det ønskelig få et innblikk i informantens erfaringer og forståelse av omgivelsene og verden. Formålet er å få en forståelse av informantens perspektiv. Strukturen i intervjuet er på mange måter likt en dagligdags samtale, men intervjueren har en bestemt metode og teknikk som brukes for å oppnå målet med forskningsintervjuet (Krumsvik, 2019). Ifølge Christoffersen og Johansen er det en fleksibel metode som gir rom for å få utdypende svar og en bred forståelse av et gitt tema. I de kvalitative intervjuene vil de fleste informanter føle seg komfortable i situasjonen. Intervjuet er gjerne en dialog mellom intervjuer og informant fremfor kun spørsmål og svar (Christoffersen & Johansen 2012). Det kvalitative intervjuet har få klare prosedyrer og strukturelle krav, og blir ifølge Kvale og Brinkmann omtalt som ustrukturerte og ustandardiserte intervjuer. Med den frie intervjuetformen kan intervjuet foregå på mange ulike måter og endringer kan skje underveis, noe som krever at intervjueren har mye kunnskap om temaet og hvilke metodiske muligheter som eksisterer og kan tas i bruk i de ulike situasjonene (Kvale & Brinkmann 2015).

Jeg har valgt intervju som datainnsamlingsmetode i min oppgave. Det har blitt utarbeidet en intervjuguide hvor det på bakgrunn av min problemstilling og mine to forskerspørsmål har laget åtte intervju spørsmål. Intervjuet er semi-strukturert, som ifølge Krumsvik er den vanligste formen for intervju innenfor kvalitativ forskning. Formålet er å få til en god dialog med informanten om det aktuelle temaet, der intervjuguiden og forskerspørsmålene ligger til grunn for samtalen (Krumsvik, 2019). Ifølge Bjørndal må en i denne relativt frie intervjuformen balansere mellom å være åpen for ny ulik form av informasjon samt å skulle sikre seg å få den riktige informasjonen innenfor det aktuelle temaet (Bjørndal, 2002) Jeg har som Krumsvik antyder, brukt intervjuguiden som utgangspunkt, men vært åpen for å ta tak for ny uventet informasjon som kan forekomme underveis (Krumsvik, 2019) Jeg som intervjuer leder samtalen og stiller spørsmål for å få svar og økt

viten om temaet som jeg forsker på. Med tanke på at det kvalitative forskningsintervjuet har så mange likheter med våre dagligdagse dialoger, er det lett å tenke at intervjuet er enkel sak å gjennomføre, noe Kvale og Brinkmann hevder er en illusjon. Ifølge Kvale og Brinkmann kreves det at intervjueren har mye kunnskap om intervjutemaet og hvilke metodologiske muligheter som eksisterer og kan tas i bruk i de ulike situasjonene (Kvale & Brinkmann, 2015). Jeg har valgt å intervju ansikt til ansikt for å få et jeg/du forhold mellom meg som forsker og informant. I lyset av at jeg forsker på barn og unges påvirkning av sosiale medier, ønsket jeg å intervju elever i alderen 12-14 år. Ved å henvende meg direkte til barna i stede for å gå via en voksen, har jeg mulighet til å få en mer ufiltrert og reell forståelse rundt temaet sett fra barn og unges perspektiv. På bakgrunn av tidligere erfaring fra intervju, valgte jeg å gjøre lydopptak av intervjuene, da jeg tidligere opplevde at det tok mye fokus og tid å måtte skrive ned svarene. I tillegg gikk jeg glipp av mange småord og tilleggsinformasjon som ikke ble skrevet ned. Jeg fikk nå mulighet til å ha fullt fokus på samtalen og svarene på spørsmålene, i tillegg til å kunne gå tilbake å lytte på opptaket og få med meg oversatt informasjon.

Jeg gjennomførte et pilotintervju som en del av planleggingen. Dette ga gode muligheter til å gjøre eventuelle nødvendige revideringer av intervjuguiden, som ifølge Krumsvik (2019) er med på å sikre god validitet på intervjuet. Pilotintervjuet var en spennende og lærerik erfaring. Jeg fikk kjenne på hva som fungerte bra og hvilke endringer som var fordelaktig for intervjusituasjonen og problemstillingen.

3.4 Utvalg

En fellesnevner ved kvalitativ forskning er at vi ønsker å få så mye informasjon som mulig av relativt få informanter. Ved kvalitative intervjuer brukes en strategisk utvelgelse ved valg av informanter. Forskeren velger informanter på bakgrunn av målgruppen til temaet i forskningen. På bakgrunn av dette kan en konkludere at utvalget er hensiktsmessig for forskningen (Christoffersen & Johansen, 2012). Jeg har valgt å rekruttere informanter fra nærområdet. På den måten kan jeg ta bedre hensyn til barnas personvern og gjøre intervjuene og forskningen mer anonym enn hvis det hadde vært elever fra én og samme klasse som skulle intervjues. Det hadde da vært lettere å kunne gjenkjenne informantene og spore seg frem til hvem, hvilken klasse og hva som har blitt fortalt av hvem. Mine fem informanter er i alderen 12-14 år og går på to ulike skoler. Min tanke var at ulike skoler gjerne har ulike miljøer og kulturer knyttet opp til temaet, og dermed kunne gi et bredere spekter på empirien. Jeg har tatt kontakt gjennom foreldrene som har fått tilsendt et

informasjonsskriv og samtykkeerklæring, som signeres av både foresatte og barnet. Intervjuene har funnet sted hjemme på mitt kontor eller hjemme hos informanten, avhengig av hva som følte mest riktig for informanten. Det har vært viktig for meg å presisere at deltakelsen er frivilling og at det ikke skulle føles ubehagelig for informanten. På bakgrunn av rapporten fra Medietilsynet (2020) som sier at tilnærmet alle barn fra 13 års alder er på sosiale medier, er jeg trygg på at informantene er hensiktsmessig riktige for min forskning. Mitt eneste kriteriet ved rekruttering av informanter var at de bruker sosiale medier og er i alderen 12-14 år, men ønsket ikke kun elever som har mye utfordringer rundt dette temaet, da jeg tenker dette kan gi et mindre reelt bilde av virkeligheten og forskningsresultatet vil da få lavere validitet.

Jeg hadde i utgangspunktet en plan om å foreta intervjuer på én skole i én klasse. Jeg var i dialog med en skole før jul, men denne planen utgikk grunnet den pågående pandemien og de innskrenkede smitteverntiltakene på nyåret. Etter egenrefleksjon og samtale med NSD kom jeg fram til å heller rekruttere informanter fra nærområdet, noe jeg tenker i etterkant var en mer gunstig løsning i forhold til personvern og forskningsetikk, i tillegg til at jeg fikk mulighet til å intervju barn fra to ulike skoler.

3.5 Forskningsetikk

I all forskning er det visse etiske normer og retningslinjer som må følges (Kleven & Hjordemal, 2018). Etikk handler overordnet om hvordan man på reflektert vis forholder seg til omverden (Bjørndal, 2002) Etikk er et underliggende fokusbegrep igjennom hele forskningsprosessen (Kvale & Brinkmann, 2015). I forskning som omhandler menneskelige informanter er forskeren pålagt å ha respekt og forståelse for menneskeverd. Forskeren har et ansvar for å ivareta informantens integritet og frihet og medbestemmelsesrett, samt at informanten på ingen måte blir utsatt for skade eller belastninger. Da min forskning omhandler barn under 15 år er det ifølge Kleven og Hjordemal, særlige hensyn å ta i forhold til beskyttelse av barnet. I tillegg til at barna selv må samtykke til å delta i forskningen, må det også innhentes samtykkes av foreldre. Jeg i planleggingen satt meg godt inn i de etiske hensyn som må tas, noe Kleven og Hjordemal hevder er viktig for å ivareta barnas personvern så godt som mulig igjennom forskningsprosessen (Kleven & Hjordemal, 2018). Kvale og Brinkmann hevder etiske problemstillinger er noe som intervjuer skal ha fokus på gjennom hele forskningsintervjuet. Etikken handler om å ivareta informantens personvern og sørge for deres ve og vel. Jeg som intervjuer forsøkte å skape en relasjon med informanten, som ifølge

Kvale og Brinkmann legger til rette for en trygg og åpen samtale igjennom hele intervjuet (Kvale & Brinkmann, 2015).

Ved innsamling av data som kan inneholde personopplysninger og som kan identifisere enkeltpersoner, skal dette meldes inn til NSD (Christoffersen & Johansen, 2012). Jeg meldte mitt prosjekt inn til NSD og la ved intervjuguiden og samtykkeskjema som jeg utarbeidet. Når prosjektet ble godkjent ble dette sendt til barnas foreldre som godkjente at deres barn skulle delta i prosjektet, før jeg kunne gå i gang med intervjuene. Taushetsplikten er en viktig del av forskingen. Mennesker som deler private tanker og meninger, må være trygge på at denne informasjonen er konfidensiell. Ifølge forvaltningsloven er alle opplysninger som kan spores tilbake til enkeltpersoner taushetsbelagt (Lovdata, 2019). Lydopptakene fra intervjuene blir oppbevart kryptert på en ekstern harddisk, disse vil bli slettet når oppgaven er ferdig og avsluttet.

3.6 Validitet

Ifølge Kleven handler validitet om egenskap til å gjøre slutninger og ha saklige diskusjoner av ulike tolkninger (Kleven, 2008). Å validere går ifølge Kvale og Brinkmann ut på å kontrollere, stille spørsmål og teoretisere. Kvalitative forskere har ulike måter å validere intervjuet på. Jeg vil som Kvale og Brinkmann anmoder, se på informantens historie, gjenta intervjuer i etterkant ved behov og eventuelt sammenligne intervjuer, for å øke validiteten i intervjuet og forskningen. Dataene må reflekteres over, ses på med et kritisk blikk, sjekkes og tolkes. (Kvale & Brinkmann, 2015). Validering er gjennomgående i hele forskerprosessen. Det handler ikke bare om validering av sluttproduktet, men om en validering som pågår igjennom hele prosessen (Christoffersen & Johansen, 2012). Validitet i kvalitativ forskning handler ifølge Krumsvik om hvorvidt en har forsket på det en skulle forske på. Jeg har som mål å ta metodiske valg som genererer forskerfunn som er sammenlignbare og har likhet med virkeligheten. Krumsvik skiller mellom intern og ekstern validitet, der den interne omhandler blant annet metoder, teoretiske perspektiver og funn. Ekstern validitet handler om at funnene kan ses i sammenheng på kryss av generelle sosiale settinger (Krumsvik, 2019). I en intervjusituasjon har validitet en vesentlig sammenheng med intervjuerens troverdighet og ferdighet. Jeg som intervjuer bør sikre meg fyldige og helhetlige svar ved å utøve en grundig utspørring. Det bør gjøres kontinuerlig kontroller av det som blir sagt, i tillegg til å foreta det som kalles «på stedet kontroll» (Kvale & Brinkmann, 2015). Ved transkribering der språket blir omgjort fra verbalt til skriftlig form, vil det stilles spørsmål om hvorvidt det er et validt valg av språklig stil (Kvale & Brinkmann, 2015). For å sikre god validitet i transkripsjonen må jeg som intervjuer legge

følelser som sympati eller forutinntatthet til side. Ved en ordrett og identisk gjentakelse av informantens skildringer, uten følelsesbaserte tolkninger, blir det en koherens mellom funnene og virkeligheten, noe som skaper en høy validitet på transkripsjonen (Krumsvik, 2019). Det undres over i hvilken grad spørsmålene som stilles i intervjuet er gyldige og i hvilken grad er tolkingen av funnene logiske (Kvale & Brinkmann, 2015). I analysedelen vil jeg som intervjuer gå igjennom tre faser med tolkning; informanten sin skildring, kritisk analyse av informanten og analyse basert på forskning og teori. Krumsvik antyder at behovet for et re-intervju kan dukke opp, noe jeg ved behov var villig til å utøve, selv om det er tidkrevende. Dette vil være med på å styrke validiteten (Krumsvik, 2019).

Mine metodiske og etiske valg har en vesentlig betydning på forskningens validitet og hvorvidt forskningens representasjon av virkeligheten er gyldig. Ifølge Christoffersen og Johannesen er ikke forskningsresultat selve virkeligheten, men en versjon av den. De stiller et sentralt spørsmål som jeg kommer til å ha med meg gjennom hele forskningsprosessen, som omhandler i hvilken grad forskningen representerer virkeligheten på en god og relevant måte (Christoffersen & Johannesen, 2012).

3.7 Reliabilitet

I sammenhenger utenfor forskningsmetodelitteraturen blir begrepet «reliability» ofte oversatt til pålitelighet. Reliabilitet er et spørsmål om i hvilken grad funnene er fri for tilfeldige målingsfeil (Lund, 2002) og handler om påliteligheten i forskningsprosessen og forskningsresultatet (Krumsvik, 2019). Begrepet reliabilitet brukes i forbindelse med forskningsresultatenes troverdighet, og gjerne i forbindelse med hvorvidt forskningen kan reproduseres av en annen forsker i en annen anledning (Kvale & Brinkmann, 2015). I denne forskningen er det brukt intervju som datainnsamlingsmetode og i den sammenheng settes det ofte et spørsmålstegn ved intervjuers reliabilitet i forskningen. I intervjusammenheng handler det om spørsmålsformuleringen og forståelsen av at åpne spørsmål har en innvirkning på svarene som blir gitt. Reliabiliteten går da på om intervjupersonene ville endret svarene sine med en annen forsker (Kvale & Brinkmann, 2015). Jeg som intervjuer har vært fokusert på tydeligheten av spørsmålene jeg har stilt og reflektert over om jeg har vært med på å forme svarene til informantene. I tillegg har jeg vært bevisst på bruken av enkelte fraser eller uttrykk som kan være ukjente for informanten. Disse tilfellene er ifølge Kvale og Brinkmann (2015) og Krumsvik(2019) med på å påvirke svarene og dermed truer troverdigheten på empirien. Et stort fokus på reliabilitet i funnene kan begrense en variabel subjektivitet, men på den andre siden kan

det også begrense kreativ tenking og variasjon (Kvale & Brinkmann, 2015). Jeg streber etter å være transparent i min forskning, ettersom det ifølge Krumsvik (2019) spiller en stor rolle for relabiliteten og i tillegg gir en mulighet til å vise hva jeg har gjort. På denne måten økes relabiliteten uten at forskningen nødvendigvis blir etterprøvd i ordets rette forstand. I fokuset på relabilitet i transkriberingsprosessen hørte jeg på lydopptakene gjentatte ganger, som Kvale og Brinkmann (2015) anmodet, for å ikke gå glipp av essensielle elementer som tonefall, pauser eller småord som kan ha en betydning for forskningsresultatet.

3.8 Erfaring fra intervjuene

På bakgrunn av min problemstilling falt valget på å intervju barn, da det gir mulighet til å få et innblikk i deres tanker, forståelse og opplevelser rundt temaet. Igjennom mine forskningsspørsmål ønsket jeg å finne svar på hvordan sosiale medier påvirker deres sosiale liv på skolen. Planen for intervjuene var å få til en dialog rundt forskerspørsmålene, hvor dialogen på en naturlig måte også besvarte oppfølgingsspørsmålene. Ved behov fulgte jeg opp med oppfølgingsspørsmålene. De ulike informantene hadde ulik fremtoning. Mens noen var tilbakeholdne og trengte spørsmål for å svare, var det for andre helt naturlig å snakke utfyllende og selvstendig. Informantene og dere foresatte fikk mulighet til å få tilsendt intervjuguiden i forkant av intervjuet. Dersom informantene setter seg inn i intervjuguiden på forhånd, kan det ha en innvirkning på ærligheten og relabilitet på empirien, da barna sammen med deres foreldre kan forberede seg og til en viss grad planlegge svarene i intervjuet. Ingen av informantene benyttet seg av denne muligheten. Opplevelsen av intervjuene er at barna var åpne og troverdige i samtalen vi hadde. På en annen side kunne jeg også merke at de til tider var selektive på informasjonen de utga og ordene de valgte, noe jeg anser som helt naturlig mekanisme for å skåne seg selv for å dele eventuelle sensitiv og personlig informasjon. Jeg arbeidet for å skape et godt og trygt samspill med informantene i intervjusituasjonen, da det ifølge Kvale og Brinkmann (2015) er med på å påvirke resultatet. Av etiske hensyn er informantene anonymisert ved at deres navn er erstattet med nummer, 1,2,3,4 og 5.

4 Analyse

I dette kapittelet tar jeg for meg analysen av mine funn. Innledningsvis presenterer jeg metoden for analysen og begrunner valget. Videre illustrerer jeg i en tabell hvordan jeg har kodet og kategorisert empirien. Jeg presenterer deretter mine funn i henholdsvis de kategoriene som er utarbeidet.

4.1 Analysemetode

«Å analysere betyr å dele opp noe i biter eller elementer. Det forskeren undersøker betraktes som sammensatt av enkelte bestanddeler, og målet er å avdekke et budskap eller en mening, å finne et mønster i datamaterialet. Når data er analysert, trekker forskeren en konklusjon som skal svare på problemstillingen» (Christoffersen & Johannesen, 2012:94). Dette prosjektet utgjør en utforskende forskning, noe som ifølge Kvale og Brinkmann medfører at analysen bør gå ut på å finne de interessante delene i intervjuene, for deretter å dykke dypere inn å tolke dem (Kvale & Brinkmann, 2015). Jeg har valgt å ta utgangspunkt i konvensjonell metode som er én av Hsieh og Shannon (2005) sine tre innholdsanalyser. Ved konvensjonell analyse er tilnærming av fenomener sentralt, der forskerens formål er å forklare og sette ord på et fenomen for å kunne forstå det bedre (Berg & Lune og Hsieh & Shannon i Fauskanger & Mosvold, 2014). I analyseprosessen av mine data har jeg som Hsieh & Shannon (2005) anmoder dykket dypt inn i funnene og lest transkripsjonene ord for ord for å få bredere forståelse av innholdet. Jeg har kodet teksten ved å bryte den ned i mindre enheter (Kvale & Brinkmann, 2015). Hsieh & Shannon (2005) hevder at det kan tas utgangspunkt i hele transkripsjonen eller noen valgte utdrag fra transkripsjonen. I analysen av mitt datamateriale har jeg dratt ut ulike begreper og fraser som jeg anser som essensielle og gjerne repeterende i intervjuene. Videre ble kodene innfelt i en tabell for at jeg som forsker skal skape en oversikt og få grundigere forståelse av fenomenet. Koder som har en sammenheng kan slås sammen som ifølge Hsieh & Shannon bidrar til å induktivt utvikle ulike kategorier (Hsieh & Shannon, 2005). Kvale og Brinkmann hevder analysen med fordel kan presenteres i en fortellende form, noe jeg vil fokusere på og tolker som positivt for denne oppgave, da dette ifølge Kvale og Brinkmann skaper en helhetlig forståelse av den opprinnelige intervjusituasjonen. En kan si at intervjuanalysen befinner seg et sted mellom den opprinnelige historien som ble fortalt av informanten og den endelige fortellingen som forskeren presenterer til publikum (Kvale & Brinkmann, 2015). Kvalitativ innholdsanalyse anses som en fri og allsidig metode for analyse av data ifølge Cavanagh (Fauskanger & Mosvold, 2014). I tillegg

er det er en hensiktsmessig innfallsvinkel for å kategorisere og gjenkjenne mønstre i dataene (Hsieh & Shannon, 2015)

4.2 Analysetabell

Som et resultat av kodingen er det utarbeidet fire kategorier i dette prosjektet; sosial påvirkning, klasseledelse, «tidstyv» og mobbing. Analyseresultatet vil belyse grunnlaget for denne kategoriseringen.

Tabellen nedenfor illustrer hvordan jeg har kodet og kategorisert dataene.

Koder	Kategori
<i>Venner, nye venner, pleie vennskap, holde kontakten, chatte, «snape», få venner, mange venner, snakke med folk, nettvener, møtes sjeldnere fysisk, ukule, populære, holde kontakten, chatter hele tiden, flere venner, facetime, «sitter hver kveld uten å møtes», stort nettverk, populær</i>	Sosial påvirkning
<i>Plutselig har det gått lang tid, slipper å kjede seg, lite søvn, plutselig var det sent på natta, glemmer tiden, svarer på en Snap også legger jeg igjen, også bare blir du sittende der også går tiden veldig fort, ender opp med at klokka er sånn to-tre på natta,</i>	«Tidstyv»
<i>Lettere å baksnakke på nett, lettere å si stygge ting, ikke «face to face», «nudes», «dick-pics», ble kalt forskjellige ting, hadde det ikke bra på skolen, anonyme kommentarer, tøffe i tryne på nett, Hold utenfor, baksnakking, krangling, dårlig</i>	Mobbing

<p><i>følelse på skolen, jentekrangel, føle seg utenfor på skolen, utenfor uten SoMe</i></p>	
<p><i>kjenner ikke læreren så godt, snakker om hva SoMe gjør med oss, prøver å fikse opp i problemet, snakker heller med mamma, kleint hvis man ikke kjenner dem, hvis det ikke har skjedd på skolen snakker ikke læreren om det, snakker med helsesøster for hun kjenner jeg, snakker heler med foreldrene, de kunne snakket mer med foreldrene, trygghet, bedre at foreldene vet om hva som skjer på nettet, mye de ikke vet, tenker mer over hva man gjør hvis man vet at skole og foreldre får vite om det, kan hjelpe, trygg på nettet, prate med foreldrene, prate med læreren, regler, hva som er lov, Snap Chat, «nudes», «dick pics», haters, screenshots, deling, mobbing</i></p>	<p>Klasseledelse -Relasjon -Engasjement -Skole-hjem samarbeid -Nettvett</p>

4.3 Presentasjon av funn

I denne delen tar jeg for meg empirien i min forskning. Funnene presenteres i kategorisert rekkefølge. Jeg har valgt å bruke sitater som et virkemiddel for å styrke informantenes stemme, og på den måten ta deg med inn i deres virkelighet og deres forståelse rundt de sosiale påvirkningene ved bruk av sosiale medier.

4.4. Sosial påvirkning

Informantene forteller at den overveiende positive faktoren med sosiale medier er vennskap. Eksisterende vennskap blir pleiet og nye vennskap blir skapt igjennom sosiale medier.

Informant 2 forteller at det som er mest positivt er «å få kontakt og holde kontakten med vennene. Også får jeg nye venner gjennom Snap som jeg ikke hadde blitt kjent med ellers», noe de andre informantene bekrefter; «man kan prate med mange folk. Få nye venner. Og man kan holde kontakten med vennene sine. Man klarer ikke holde like bra kontakt på meldinger som på Snap fordi man sender videoer, bilder og man prater og skriver, og liksom alle er aktive der hele tiden. Så kan man se når de er aktive og om de har sett liksom» (Informant 3). Videre forteller informant 4; «Man blir kjent med nye, og det kan hende man ikke snakker for eksempel like mye på skolen, som man hadde gjort på for eksempel Snapchat. Og hvis man ikke har møttes før så er det enklere å kommunisere på Snapchat» Informant 5 forklarer det positive med å kunne holde kontakt med venner igjennom sosiale medier. «en venninne av meg flyttet til Japan og da kan jeg ha kontakt med henne» (Informant 5).

Alle informantene kan relatere seg til at de sosiale relasjonene på skolen blir påvirket av det som skjer på sosiale medier. Informant 2 forteller at; «hvis man chatter sammen, også krangler man, da er det jo ikke så hyggelig på skolen etterpå. Det er liksom alltid lettere å fikse i virkeligheten og ikke på telefonen. Det blir liksom mere misforståelser. Man vet ikke helt hvordan man sier det da i virkeligheten, hvordan man mener det». Informant 5 bekrefter at man kan bli uvenner på grunn av sosiale medier, «det hender at noen har blitt uvenner på grunn av fornite og at det fortsetter på skolen dagen etter».

Ifølge informant 1 og 4 har aktivitetene på sosiale medier en innvirkning på hvem man er sammen med på skolen. «Det er sånn at hvis jeg snapper mye med «Ida» en dag, så kommer jeg mest sannsynlig til å være med henne på skolen dagen etter og ikke med «Synne», da har vi masse å prate om og kanskje le av», forteller informant 1. «Hvis man snakker mye sammen på Snapchat, så er man jo liksom sånn «hei» når man møtes på skolen. Da har man liksom noe å snakke om sammen på skolen», sier informant 4. Informant 3 og 1 mener man fort kan føle seg utenfor med vennene på skolen hvis man ikke har deltatt i aktiviteten på sosiale medier «Det er irriterende når det skjer. Det er sånn, om det er to stykker som er sammen, også er man kanskje egentlig tre stykker da, også forteller de to om noe de gjorde i går på mobilen eller noe da, så den andre føler seg utenfor siden den ikke skjønner helt eller at den ikke var med på det», forteller informant 3. Informant 1 deler samme oppfatning av dette.

Informant 1 trekker inn at sosiale medier har en sammenheng med hvem som er de populære på skolen. «Det er ikke alle som har Snap og det er som regel de som blir sett på som ukule. De som ikke har Snap og tik tok og sånn»

Så er det sånn, når noen grupper som så si alle er i unntatt noen, ikke sant, og da er det sånn de som er mest populære er i en gruppe, også er resten ikke med i gruppa da. Ja, sånn er det i friminuttene også. Så da blir det liksom sånn at de som ikke er med en den gruppa føler seg utenfor og ikke tørr å gå bort til dem».

Informant 3 og 4 bekrefter at de som ikke har sosiale medier kan bli som informant 1 hevder «de ukule» og de som ikke får med seg det som skjer. Informant 3 forteller: «Det er jo ofte sånn at det blir skrevet på Snap sånn «vil noen møtes på skolen eller finne på noe» eller noe sånt. Noen ganger er jo neste hele klassen og finner på noe bortsett fra de som ikke har Snap». Informant 4 har tanker at de som ikke er på sosiale medier fort kan bli litt utenfor; «De er nok litt utenfor, siden vi snakker jo mye på nett og facetimer og sånn. Også er det lettere å hvis man liksom bare er hjemme, så er det lettere å skrive til hverandre på sosiale medier» .

Ifølge informant 2 har de som hatt sosiale medier lenge opparbeidet seg flere venner og får dermed en form for høyere status på skolen. «Altså noen har jo hatt tik tok og Snap veldig lenge for eksempel, og noen har nettopp fått det. Noen har jo hatt det siden 5. eller før det. De har jo ofte mere venner, fra andre skoler for eksempel. De har sikkert fått kontakt via Snap eller no, så de har kanskje flere venner på tik tok også da og få fler kommentarer og likes og sånne ting».

Informantene presiserer at når de kommenterer så er det hyggelige kommentarer i form av komplementer og positive symboler. «Vi sier hyggelige ting, som «du er så pen» eller flink og sånn. Eller bare emogier med hjerter og sånn» (Informant 4) og at det oppleves kjipt dersom de mottar negative kommentarer. «Det er irriterende hvis de først kommenterer, også kommenterer de for eksempel noe som er feil eller noe som ikke er hyggelig» (Informant 3).

Jeg snakket med informantene om hvorvidt de tenker at de møter vennene sine sjeldnere fysisk på grunn av sosiale medier. I noen tilfeller sier informant 2; «Hvis man ser på Snap da at den personen er aktiv eller det er lagt ut på story at man sitter hjemme liksom så kan vi jo spørre om å finne på noe eller noe sånn. Men jeg tror jeg hadde vært mer ute og møtt vennene mine hvis jeg ikke hadde hatt telefonen og sosiale medier» Ifølge informant 3 er det samtaler hver kveld med mange fra andre skoler «Vi sitter hver kveld uten å møtes. Det er både bra og dårlig. Hvis du er veldig sliten en dag men du har fortsatt lyst å liksom snakke med noen eller noe, så er det greit å ha Snap og sånne

ting». Videre legger informant 3 til; «Jeg hadde vært mer sammen med venner, men det hadde vært veldig tungvint, for hvis men skulle gått til en venninne så er hun plutselig ikke hjemme, så går man bort på skolen for å se om de er der, men så er de ikke der heller, så vet du ikke hvor de er liksom. Også hadde man nok bare hatt venner fra samme skole, og ikke fra andre skoler, og jeg hadde ikke kjent noen av de jeg kommer til å begynne på ungdomsskole med».

Informant 5 bekrefter at det blir færre fysiske møter med sosiale medier og hevder at det er lettere å bli sittende inne å chatte eller scrolle.

4.5 «Tidstyv»

Informantene forteller at en av tingene som er positivt med sosiale medier er at man ikke trenger å kjede seg så mye, det er alltid noe å se på. «Hvis du er syk en dag, at du ikke har noe å gjøre. Du kan se på tik tok for eksempel» (Informant 1). Samtlige syns at tiden går veldig fort når de sitter på sosiale medier. Informant 5 trekker inn begrepet «tidstyv». «Det er ofte jeg sitter på telefonen på kvelden når jeg skal sove også glemmer jeg tiden også får jeg lite søvn før jeg skal stå opp og dra på skolen, og da bruker jeg litt ekstra tid på å stå opp» (Informant 5).

«Det er sånn at jeg kan ligge på telefonen i senga på kvelden, og når jeg tenker at jeg skal bare se noen videoer til så ender det opp med og bli litt mer også blir det sent» (Informant 1). «Før var det ofte at jeg satt på Tiktok på kvelden og plutselig var det veldig sent på natta. Men nå på natta sjekker jeg egentlig hvor mye klokka er og kanskje svarer på en Snap også legger jeg igjen. Hvis jeg ikke får sove så ligger jeg på Tiktok. For da går jo tiden fort. Plutselig er kl kanskje 6 og jeg må opp kl 8. Så det blir litt sånn noen ganger.» (Informant 2).

Informant kan 3 forteller også om opplevelsen av å bli oppslukt i sosiale medier og at tiden flyr av sted «Hvis du skal for eksempel støvsuge eller har fått en oppgave, også skal du bare se litt på tik tok, også bare blir du sittende der også går tiden veldig fort, også har plutselig det gått lang tid». «Det kan også bli litt for mye da», mener informant 1. «Fordi at, du setter deg på tik tok på kvelden ikke sant, så er klokka rundt 9, også er det sånn, først en halvtime så skal jeg prøve å sove. Så ender det opp med at klokka er sånn to-tre for tiden går så fort».

Alle informantene er enige om at «tidstyven» gir konsekvenser for skolen dagen etter og at veldig mange barn får for lite søvn. «De fleste tenåringer gjør jo det nå på grunn av sosiale medier» mener informant 2.

4.6 Mobbing

På spørsmål om hvordan sosiale medier påvirker livet på skolen, trekker informantene frem negative sider som mobbing og utestenging. «*Emm...hmm...vet ikke helt men, kanskje bare at, jeg vet ikke, kanskje bare litt mere utestenging kanskje*», forteller informant 1.

Opplever du at det mye av det? «*Ja fordi at men aner ikke hva som blir sagt om hverandre på nett, og da kan man jo sitte og snakke stygt om den personen til hverandre og da vet man ikke neste dag hvorfor de ikke vil være med dem da...*», forteller informant 1 videre.

Informant 3 kan også relatere seg til opplevelser rundt utenforskap. «*Altså, jeg tenker at alle har vel blitt holdt utenfor før. Det er irriterende når det skjer. Det er sånn, om det er to stykker som er sammen, også er man kanskje egentlig tre stykker da, også forteller de to om noe de gjorde i går på mobilen eller noe da, så den andre føler seg utenfor siden den ikke skjønner helt eller at den ikke var med på det*». Informant 4 deler samme oppfatning rundt utenforskap og forteller; «*hvis de har startet å snakke om noe som de fortsetter å snakke om på skolen, så skjønner man ikke helt hva de snakker om, og da kan man føle seg litt utenfor*».

Informant 2 mener at utestenging er det som er mest negativ med sosiale medier «*Hvis jeg har spurt om å finne på noe da, så har de sagt nei. Også har de ikke sagt at de har andre planer med noen andre, også legger de ut video*». Tenker du at det er mer av det på grunn av sosiale medier eller er det det at det er lettere å få det med seg? «*Ja det er mye av det, spesielt med oss jenter. Det er lettere å finne ut av det, i hvert fall på Snapmap, da er det jo lettere å få med seg ting da. Hvis jeg ikke hadde hatt Snap så hadde nok ikke fått vite det heller*», hevder informant 2.

Er det lettere å snakke stygt om andre på nettet enn i virkeligheten?

«*Ja, folk er ganske sånn tøffe i tryne på nett, fordi at de ser ikke på hverandre face to face*» sier informant 1. Informant 2 er enig og mener at det er lettere på sosiale medier fordi man kan være anonym. «*Du trenger ikke være så tøff for å gjøre det*» Informant 5 er enig og legger til «*Det er lettere å si stygge ting. Det er mange styggere ting man sier på nettet. I virkeligheten må man være sånn ordentlig ekte, men på nett da, hvis for eksempel du ser noe av en random person på nett som du kommenterer, så kan du skrive i kommentarfeltet masse dritt til den personen, og han er ikke vennen din eller bor i nærheten, så han kan ikke gjøre noe med det. Vet ikke hvor du bor eller noe sånt. Så jeg vil si det er enklere å mobbe på nettet enn det er i virkeligheten*». Informant 4 bekrefter dette men sier at det ikke er lurt å sende stygge kommentarer eller baksnakke på nettet, «*akkurat*

der og da kan man tenke at det gjør ikke noe, mens kanskje man ser de på skolen dagen etter og angreer».

Informantene forteller om hvordan aktiviteter på sosiale medier kan føre til mobbing eller utestenging på skolen. Informant 2 kjenner ei jente som ble mobbet på sosiale medier «Hun ble kalt forskjellige ting, og det gikk veldig inn på henne. Hun hadde det ikke så veldig bra på skolen heller». Hun fikk dårlige kommentarer uansett. Hun ble så usikker og viste ikke helt hvordan hun skulle oppføre seg, så hun var jo teit på skolen også». Informant 1 forteller også om en hendelse; «Det var faktisk en gang en der jeg bodde før, en i klassen der, så klarte han å sende dick-pic til alle på snapen hans med uhell, og da fikk jo alle vite det og da kom jo det til rektor og alt, men det var jo bare et uhell, så han fikk han mye trøbbel og sånn». Informant 1 forteller videre at denne hendelsen førte til at eleven ble mobbet og ikke hadde det bra på skolen i etterkant. Kommentarer på nett påvirker selvtilliten og trivselen på skolen ifølge informant 3. «Hvis man har lagt ut en video og får mange stygge kommentarer så føler man seg ikke så selvsikker på skolen dagen etter. Da er det litt sånn, ikke se på meg liksom, eller ikke snakk om det».

4.7 Klasseledelse

På bakgrunn av min empiri og begrepet klasseledelses store omfang, har jeg valgt å dele klasseledelsesbegrepet inn i fire undergrupper, *relasjon, engasjement, skole-hjem samarbeid og nettvett*.

4.7.1. Relasjon

På spørsmål om informantene har en lærer de føler de kan prate med på skolen, kommer det frem at relasjonen til den eventuelle læreren spiller en rolle i hvorvidt eleven ønsker å prate og åpne seg. «Det er 4 voksne som har blitt valgt ut som er gode stil å snakke på skolen. Så hvis det har skjedd noe, så kan man enten prate med læreren eller en av de 4», forteller informant 4.

Ville du snakket men noen av dem hvis det hadde skjedd noe?

«Jeg ville nok heller pratet med foreldrene, men det er bra å ha muligheten på skolen» sier informant 4 videre. Dette bekrefter informant 1 i sitt svar, «Da ville jeg heller pratet med mamma eller tanta mi». Ifølge informant 3 kommer det an på av hvem lærer det er. «Vi kan også prate med helsesøster. Men da må vi legge brev i postkassa hennes, og det er litt flaut, så jeg gjør ikke det». «Det er jo alltid en favorittlærer som jeg kan prate med», forteller informant 2, som videre

hevder at *«helsesøster er jo også der, men jeg hadde pratet med læreren hvis det hadde vært noe jeg trengte å prate om»*. På spørsmål om du føler du har noen du kan snakke med på skolen hvis det her skjedd noe, svarer informant 5; *«Man kan snakke med læreren, også kan man snakke med, jeg husker ikke helt hvem, men tror det er helsesøster det heter det hun er»*.

Tenker du at du hadde gjort det? Hadde det føltes greit?

«Ja det ville jeg. For jeg kjenner helsesøster ganske godt, siden når jeg i første klasse eller noe så var jeg på en sånt kurs med helsesøster for å lære å si r, så da var det masse sånn dromedar, og aurora og masse sånn. Men for flesteparten som ikke kjenner henne så er det litt kleint».

4.7.2 Engasjement

Hva tenker du om hvordan lærerne engasjerer seg i det som skjer med dere i forbindelse med sosiale medier?

Informant 4 mener at lærerne ønsker å finne ut av hva som har skjedd og prøver å løse det sammen med elevene. *«Hvis det er for eksempel 4 jenter som har kranglet på Snap, så tar de dem med inn på et grupperom og snakker med dem. Eller en og en»*.

Hvordan finner læreren ut at det har vært en situasjon på sosiale medier?

Informant 4 forteller at det pleier å være en som sier ifra til dem *«så prøver de å løse det på skolen så ikke det skal bli dumt eller trist for noen på skolen»*.

Ifølge informant 5 snakker ikke lærerne om situasjoner som ikke har skjedd på skolen. *«Men hvis det har skjedd på skolen så snakker vi om det på skolen. Da kan kanskje hvis det er mange i en gruppe, så snakker vi med læreren alle sammen og finner ut av det og sier unnskyld og sånn. Videre mener informant 5; «lærerne skal jo på en måte bry seg om det som skjer med oss og hva som skjer. Hvis man kjenner noen som blir mobbet, så må man jo prøve å ordne opp i hva som har skjedd»*.

Informant 2 har en opplevelse av at lærerne engasjerer seg. *«De pleier å ta det opp i noen av timene ja, de gjør det. Ofte når det har skjedd ting. Når det er ting på tik tok og sånn som kommer ut på VG og sånn da, da tar de det opp»*. Informanten forteller om en hendelse på Tik Tok der det var en mann som drepte seg selv og la det ut, og det ble ikke tatt bort. *«Mange fikk se den. Jeg så ikke den videoen, men det var flere som fikk den, og det snakket vi mye om på skolen»*

Hva tenker du om at de snakket om det på skolen?

«Det var bra. Hvis de ikke hadde snakket om det på skolen kan det hende jeg hadde sett den».

Informant 1 opplever ikke at lærerne engasjerer seg så mye *«Eller det var «Tom» tok opp tik tok en*

gang, at det var så mye piss der. At det er så mye hate og så mye ekle gamlinger, og at vi burde passe på oss».

Videre stilte jeg spørsmål om hva informantene tenker rundt at lærerne har litt innsikt i hva som møter barna på sosiale medier. «Det kan være lurt at læreren vet hva de forskjellige appene er, for eksempel at du har en åpen Tik Tok profil da og legger ut ganske mye, så kan jo læreren være med å råde deg om hva du skal gjøre sånn at det ikke skjer sånne dumme ting og sånn», mener informant 3. Informant 2 bekrefter dette og mener det er viktig at lærerne vet litt hva som skjer og da kan gi råd på hva men ikke burde gjøre. Informant 1 er usikker på sine tanker rundt dette; «Jeg vet ikke, men «Tom» er på tik tok. Han legger ikke ut noe, men han er bare der for å vite hva det er. Han snakket også om at han skulle ta opp det med foreldrene, det med tik tok. Jeg bryr meg ikke så mye, for mamma følger allerede med på tik token min. Det er ikke alle som har folk som følger med på hva de legger ut. Så da kan det hende at det er noen som måtte ha slettet noe de har lagt ut hvis han hadde tatt det opp med foreldrene».

4.7.3 Skole-hjem samarbeid

Ifølge informantene er det i noen tilfeller viktig at skolen og foreldrene snakker sammen om hva som skjer med barna blant annet i forbindelse med sosiale medier. Informant 1 og 2 mener at det kommer an på hva det gjelder. «Hvis det er en liten jentekrangel så er det ikke så viktig» mener informant 2, og legger til at man tenker mer over hvordan man er og at man ikke skal gjøre noe dumt når man vet at foreldrene får vite det. Informant 1 er enig; «Hvis det er noe sånn som hvis noen krangler og det blir veldig ille så kan de ta det opp med foreldrene, men hvis det er sånn én gang så er det ikke vits å snakke med foreldre». Informanten bekrefter videre informant 2 sine tanker og sier; «hvis man vet at foreldre og skolen snakker sammen, så tenker man litt mer over hva vi gjør liksom» (Informant 1). Informant 4 mener at lærerne kunne sagt mer til foreldrene og legger til «da får foreldrene med seg litt mer om hva vi liksom snakker om og sånn. Og hvis barna har gjort noe eller har vært med på noe, så er litt dumt at de går rundt og ikke vet det. Jeg tror det lettere gjøre dumme ting på sosiale medier hvis ingen får vite hva man gjør, siden da får man ingen straff også er det ikke like kleint». Informant 3 mener det er bra at læreren snakker med foreldrene, men at læreren må være litt forsiktig med hva som blir fortalt. «Det er jo noen som ikke har det bra hjemme også. Hvis læreren sier noe til foreldrene som de ikke visste fra før, så kanskje barnet får det enda verre»

4.7.4 Nettvett

Informantene forteller at de har lært om nettvett på skolen, men at det var mer før. «Vi hadde jo veldig mye om nettvett før, men ikke så mye nå», forteller informant 3 og legger til; Men jeg vet det handler om å være trygg på nettet. Det er ei jente jeg vet om som er 08, hun tror hun er sånn 16 eller noe, og hun har sendt nudes til en gutt, og han har sendt det videre til mange folk, det skjedde i går. Ifølge informant 2 var det også mer av nettvett før. «vi hadde det i 6.klasse, for da var det mye nettmobbing. Men de bare snakket om det, de gjorde ikke så mye ut av det egentlig. Det var lissom en time. Jeg tenker at det er viktig. Jeg syns egentlig at vi burde hatt nå også, siden nå går vi jo i 7. trinn og er litt sånn kulere og nå er vi de eldste på skolen også».

Informant 4 forteller at lærerne snakker om nettvett på skolen, men at det er ikke så ofte. «Hvis det kanskje har skjedd noe med noen i klassen på nettet, så tar de det opp igjen, og snakker om sånn at folk skjønner det. De sier ikke hvem person det gjelder, men snakker om hva som kan skje og sånn for å minne oss på hvordan vi skal være på sosiale medier» (Informant 4). I informant 5 sin klasse viser lærerne ulike videoer om nettvett til elevene samt diverse oppgaver med ulike temaer «Vi har et sånt tema ,og skulle vi prøve å løse et spørsmål, som var sånn «har dere gjort noe galt på nettet før» og masse sånne spørsmål på pc som vi måtte svare på»

Informant 2 mener det er viktig å lære om nettvett og snakke sammen hvis det har skjedd noe, om hva en skal gjøre og ikke gjøre. «For f.eks. hvis noen tar kontakt med meg da, som jeg ikke vet hvem er så kan det være en gammel mann liksom, som har lyst på noe, og da må vi si ifra, det er veldig viktig»

5 Diskusjon

Jeg vil i denne delen se de empiriske funnene i lys av det teoretiske rammeverket og aktuell forskning for å besvare min problemstilling og mine to forskerspørsmål.

«På hvilken måte påvirker barn og unges bruk av sosiale medier deres sosiale relasjoner på skolen, og hvordan kan klasseledelse bidra til å regulere den sosiale påvirkningen?»

Forskningsspørsmål:

- 1) Hvordan påvirker barnas digitale liv det sosiale livet på skolen?
- 2) På hvilken måte kan læreren ha en støttende rolle når det kommer til hvordan sosiale medier påvirker elevene sosialt på skolen?

Funnene tydeliggjør et spenningsfelt mellom forskningsspørsmål 1 og 2, Det å makte å være tilstede for elevene på de digitale arenaene og det å hjelpe dem til å navigere gjennom de sosiale påvirkningene. Hvor mye tid og ressurser har læreren til dette? Er dette en situasjon det er mulig for læreren og håndtere i hverdagen eller er det en kamp mot vindmøller?

Med disse spørsmålene lagt til grunn skal jeg undersøke hvorvidt et «gyldig vi» i klassen kan bidra til å forebygge og beskytte elevene på deres digitale landevei.

5.1 Sosiale påvirkninger

Funnene bekrefter Bakken og Aalens teorier om at vennskap er viktig og spiller en sentral rolle for deres trivsel og selvfølelse på skolen (Bakken, 2019; Aalen, 2015). Videre underbygger også funnene forskning som sier at vennskap er utelukkende hovedgrunnen til barn og unges bruk av sosiale medier (Medietilsynet, 2020; Gouvernement UK; 2018, Brattøy, Rosvoll & Eines, 2019; Bakken, 2019). Ifølge Søndergaard og Hansen har barn og unge et behov for å føle seg inkludert i et fellesskap (Søndergaard & Hansen, 2018). Det å være en del av en vennegjeng gir følelsen av å være en del av noe større enn seg selv (Aalen, 2015). Ifølge informantene det er lettere å få nye venner og et større nettverk på sosiale medier. I tillegg gis det uttrykk for at mulighetene for å til enhver tid prate og være sosial med venner har høy verdi. Informantene hevder Snapchat gjør det lettere å prate sammen og blir kjent. Informant 3 legger til at det er det lettere å prate på Snapchat hvis man ikke har møtt hverandre før og hvis det er en person man ikke prater sammen med på skolen. Dette

kan ses i sammenheng med studier som viser at barn og unges kommunikasjon gjennom Snapchat skaper et sterkere bånd mellom dem (Langeland, Lorgen, Jensen & Solhaug 2019). Informant 2,3 og 4 bekrefter dette og hevder at de ikke hadde blitt kjent med så mange nye eller hatt så mange venner som de har nå uten sosiale medier. I lys av informantenes gode tanker og opplevelser med sosiale medier hevder Castellacci og Tveito at internettbruken skaper en sosial tilhørighet og gjør det lettere å kommunisere med andre mennesker, som bidrar til å øke vårt sosiale liv og er med på å gjøre oss lykkeligere (Castellacci & Tveito, 2018). Det kan tolkes ut ifra funnene at mange venner og et stort nettverk gir en form for popularitet og en høy sosial status, som også kan ses i sammenheng med begrepet sosial kapital. Den sosiale kapitalen er dynamisk og kan økes ved eksempelvis aktiv bruk av sosiale medier (Aalen, 2015; Wilken, 2008; Haugseth, 2013). Informant 2 hevder at de som har vært aktive på sosiale medier lenge har opparbeidet seg et større nettverk med flere venner og følgere, og dermed mottar flere kommentarer og likes, noe som har en innvirkning på populariteten og den sosiale statusen. Dette underbygger Aalens forståelse av at unge jobber hardt for å fremstå som populære på sosiale medier, da sosial status er viktig. Hierarkiet er større og synligere nå enn før og popularitet dømmes nå blant annet ut ifra antall følgere eller likes og kommentarer på innlegg. Videre hevder Aalen at dersom de har en dårlig selvfølelse jobber de desto hardere Aalens (2015). Informantene presiserer at når de kommenterer på bilder og lignende så er det hyggelige kommentarer i form av komplementer og positive symboler som; «du er så pen», «du er så flink» eller med hjerter og andre hyggelige symboler. Dette kan i noen tilfeller være en bidragende faktor for økt selvtillit og kan gi følelse av lykke og glede (Gouvernement UK, 2018; Brattøy, Rosvoll & Eines, 2019). Det digitale livet skaper nye former for inkludering og ekskludering. Funnene viser raske overganger og mange skifter i det sosiale spillet som kan oppleves som krevende for lærer. I et «gyldig vi» arbeides det for å skape en toleranse og forståelse for at vi er forskjellige, men er gode nok som vi er. Det utvikles et klassevennskap på tvers av allerede satte vennegrupper hvor inklusjon har høy betydning og sosial status og hierarkisk posisjon har liten betydning. Målet er å skape gode holdninger som implementeres i elevens tankegang. Disse gode holdningene vil spre seg i klassen i tillegg til klasseromsammenheng (Eriksen & Lyng, 2015). Sosiale medier har også en sammenheng med popularitet og en påvirkning på deres hierarkiske posisjon på skolen. De som ikke har sosiale medier er som regel blant de ukule på skolen. Det blir det opprettet digitale chat-grupper der de mest populære er med, mens de upopulære ikke blir invitert i gruppen. Dette skaper et skille og en følelse av å ikke være en del av den aktuelle gruppen. Informantene forteller at de elevene som ikke

er med i gruppen heller ikke tørr å gå bort til de «populære» elevene på skolen. Ifølge informant 1,3 og 4 kan følelsen av å bli ekskludert ofte forekomme hos de som ikke har sosiale medier, som kan underbygge Bakkens (2019) funn om at teknologien er en sentral del i hverdagen og blir ofte brukt som en formidlingskanal for aktiviteter, sammenkomster eller arrangementer. Informantene bekrefter dette og hevder at samtaler på fritiden ofte skjer igjennom sosiale medier, i tillegg til at det ofte arrangeres eller legges ut ulike aktiviteter på ulike digitale plattformer. Dersom man ikke har sosiale medier får man ikke dette med seg og barna går glipp av sosiale aktiviteter med jevnaldrende, som ifølge Brattøy, Rosvoll & Eines (2019) og Bakken (2019) har en vesentlig betydning for barnets sosiale utvikling og selvfølelse. I tillegg går barna glipp av den naturlige deltagelsen i den sosiale samtalen på skolen dagen etter.

Funnene kan vitne om et finmasket sosialt samspill med små nyanser av inklusjon og eksklusjon som har stor betydning for hvordan elevene til enhver tid har det på skolen. Alle informantene kan relatere seg til at de sosiale relasjonene på skolen blir påvirket av opplevelsene på sosiale medier. Ifølge informant 1,3 og 4 har aktivitetene på sosiale medier en innvirkning på hvem man er sammen med på skolen. Dersom man har hatt dialoger sammen eksempelvis på Snapchat er det ifølge informantene større sannsynlighet for at man er sammen på skolen. Da har man noe å prate om og deler felles interesser for et felles tema. Det blir ofte til at den samtalen man hadde på Snap fortsetter når man kommer på skolen. Ifølge informant 2 og 5 kan uenighetene eller misforståelsene på sosiale medier påvirke det sosiale samspillet på skolen påfølgende dag. Dersom man blir uvenner på nettet hender det at det fortsetter på skolen dagen etter. Ettersom kroppsspråket uteblir ved nettkommunikasjonen, blir budskapet lettere blir misoppfattet og det kan oppstå konflikter. Konflikten eskalerer og utvikler seg raskere på nett og forfølger barna i skolehverdagen (Redd Barna, 2021). I sammenheng med at digitale medier er blitt en stor del av hverdagen hos dagens unge (Bakken,2019), har det digitale livet fått en stor betydning for det sosiale livet og har dermed en tydelig påvirkningskraft. Informant 3 og 1 hevder at man fort kan føle seg utenfor med vennene på skolen hvis man ikke har deltatt i aktiviteten på sosiale medier. Informantene legger til at det er merkbart at den tredje personen i vennegjengen ofte kan ha vanskeligheter med komme inn i samtalen på skolen, som er et resultat av å ikke ha deltatt i aktiviteten på sosiale medier. I arbeidet med å skape et «gyldig vi» i klassen, handler det på mange måter om å bevisstgjøre elevene på å være inkluderende og ta vare på de rundt seg (Eriksen & Lyng, 2015). Prinsippet bak et «gyldig vi» bygger på mange av de samme målene som Fagfornyelsen

har for arbeid med folkehelse og livsmestring i skolen, der målet blant annet er å fremme god psykisk helse, medmenneskelighet og gode verdier og å lære elevene å se sammenhenger mellom handlinger og konsekvenser (Utdanningsdirektoratet, 2020).

Funnene underbygger Castellacci og Tveito sine teorier om at det er flest positive sider ved sosiale medier, men at det også er noen negative. Økt stress og overfladiske sosiale forhold er aktuelle konsekvenser, i tillegg hevdes at tilgjengeligheten for informasjon rundt andre menneskers liv og utseende gjør at det er lettere å trekke personlig sammenligninger (Castellacci & Tveito, 2018). Brattøy, Rosvoll og Eines viser til studier som forteller at unges psykiske helse blir påvirket negativt ved hyppig bruk av digitale medier, der de kunne kjenne på symptomer som angst, forfallen selvtillit og dårlig selvbilde (Brattøy, Rosvoll & Eines, 2019). Dette underbygger informant 3 sin oppfattelse av hvordan kommentarer på nett påvirker selvtilliten og trivselen på skolen. Informanten forteller om skamfølelsen og at tanker som «*ikke se på meg*» eller «*ikke snakk om det*» etter å ha mottatt negative kommentarer på et innlegg på sosiale medier. Informasjonen barn og unge deler på nettet blir sett av mange og er mer privat enn tidligere, noe som øker sårbarheten ved eventuelle uønskede kommentarer (Brattøy, Rosvoll & Eines, 2019; Bakken, 2019; Redd Barna, 2021). Et «gyldig vi» har fokus på åpenhet og medmenneskelighet i klassefelleskapet. Dersom klasseleder evner å skape en trygghet i sitt oppbygde kollektiv vil vanskelige situasjoner som dette kunne snakkes om og bearbeides i fellesskap. Elevene kan på denne måten oppleve støtte og samhold fremfor negativitet og skam (Lyng & Eriksen, 2015).

5.2 Avhengighet?

En kan stille seg spørrende til om sosiale medier er avhengighetsskapende. Funnene viser at mediene i høy grad er altoppslukende og skaper vanskeligheter med å klare å logge av. Unges bruk av sosiale medier er blitt en stor del av livet deres og har skapt en frykt for å gå glipp av noe, noe som fører til utfordringer med å klare å logge av (Gouvernement UK, 2018; Brattøy, Rosvoll & Eines, 2019). Samtlige informanter syns at tiden går veldig fort når man er på sosiale medier. Informant 3 forteller om opplevelsen av å bli oppslukt i sosiale medier og at tiden flyr av sted, og nevner eksempler som når man får en oppgave hjemme men skal bare sitte litt på Tik Tok først, så har det plutselig gått veldig lang tid. Informant 1 forteller at tanken er å bare se noen få videoer når klokken er ni, men at klokken ofte ender opp med å bli to-tre på natta. Informant 2 bekrefter dette og legger til at det nå for tiden går mer ut på å sjekke eller svare på snap på natta, før hen legger seg til

å sove igjen. Ifølge Aalen krever det selvdisciplin for å klare å holde seg unna sosiale medier da det er tilgjengelig til enhver tid. Aalen forklarer at behovet for å sjekke telefonen ikke alltid kommer innenifra, men at lyder og varsler som kommer bidrar til å vekke nysgjerrigheten og trangen til å finne ut hva som skjer (Aalen, 2015). Informant 5 trekker inn begrepet «tidstyv» og forteller om sene kvelder og netter hvor tiden blir glemt og det plutselig er veldig sent. Informantene er enige om at «tidstyven» gir konsekvenser for skolen dagen etter og at veldig mange barn får for lite søvn. «De fleste tenåringer gjør jo det nå på grunn av sosiale medier» mener informant 2. Trangen til enhver tid være oppdatert påvirker søvnkvaliteten og skolearbeidet hos de unge ifølge Brattøy, Rosvoll og Eines (2019). Det oppstår en konflikt mellom hva de har lyst til å gjøre og det de må gjøre, i tillegg til at det oppleves et press om å til enhver tid være tilgjengelig. Fritze, Haugsbakk og Nordkvelle (2017) hevder den oppståtte besettelsen om å konstant være oppdatert på sosiale medier medfører stress og tar oppmerksomheten bort fra det faglige på skolen. Brattøy, Rosvoll og Eines (2019) hevder foreldre og lærere bør være observante på unge som opplever tap av søvn eller har dårlig søvnkvalitet, da dette blant annet kan være tidlig symptom på psykiske utfordringer. Funnene peker på en spenning mellom at elevene selv er klar over at mobilbruken går utover skolen dagen etter og at de fortsetter å gjøre det fordi det er det de har lyst til. En av lærerens oppgaver er å lære elevene og se sammenhenger mellom handlinger og konsekvenser, og skape selvstendige tenkende individer som tar egne gode avgjørelser (Utdanningsdirektoratet, 2020). I et klassemiljø der man kan dele alt med hverandre og er tolerante med hverandres utfordringer, kan læreren på en varm og tydelig måte samtale med elevene om hvordan en kan forholde seg til bruken av sosiale medier på fornuftig vis. Klassen kan også i felleskap skape noen retningslinjer, hvor målet er å komme til en felles forståelse og bevissthet rundt tidsbruk og søvnmangel ved bruk av sosiale medier (Eriksen & Lyng, 2015). En god lærer-elev relasjon i bunn er helt essensielt i for å skape gode klassesamtaler og nå inn til elevene (Utdanningsdirektoratet, 2017, b). I Medietilsynets undersøkelse mener flertallet av barn og unge at de bruker passe med tid på telefonen, mens 28% tenker de bruker for mye tid på sosiale medier (Medietilsynet, 2016). I denne forskningen var det én av informantene (25%) som mente at det blir brukt for mye tid på sosiale medier.

5.3 Mobbing

Funnene viser at det er lettere å mobbe, si stygge ting til hverandre, baksnakke og ekskludere på nettet enn i virkeligheten. Informantene begrunner det med at man ikke ser hverandre «face to face» og kan være anonym. Informant 1 og 2 hevder at utestenging er det mest negative med

sosiale medier, og at den siden av sosiale medier påvirker skolehverdagen mest i negativ retning. Å bli utsatt for digital mobbing innebærer å aldri ha fri fra mobbingen. Den er ikke lenger avgrenset til skolen, men forekommer hvor som helst og når som helst (Aalen, 2015; Redd Barna, 2021). Selv om digital mobbing hovedsakelig foregår på fritiden, kan det likevel føre til at elevene ikke føler seg trygge på skolen. Dersom en elev ikke har det bra på skolen, er skolen pliktig i å ta tak i situasjonen. Skolen må derfor engasjere seg og ta ansvar for de uheldige situasjoner som skjer gjennom sosiale medier (Utdanningsdirektoratet, 2017, a). Informant 2 forteller at det er mer baksnakking og utenforskap på grunn av sosiale medier. Funnene viser at usikkerheten om hva som har blitt sagt om en på nettet preger selvfølelsen og setter ofte flere spørsmål i hode om hvorfor man ikke blir inkludert og hva som har blitt sagt. Dette preger også hvordan man har det på skolen. Ekskludering, baksnakking, sinte ytringer, trakassering og hets er sentrale begreper innenfor digital mobbing (Sanmøen, 2014). Det viser seg at tilnærmet halvparten av de som har opplevd digital mobbing opplever også tradisjonell mobbing. Over halvparten av de som opplever digital mobbing hevder at de har mottatt stygge kommentarer på nettet, i tillegg har 1 av 3 blitt utsatt for utenforskap og baksnakking (Wendelborg, 2020). Den sosiale dynamikken er ifølge Søndergaard og Hansen opphavet til mobbingen. Videre hevdes det at entydige mobbere med spesifikke personlighetstrekk ikke ser ut til å eksistere slik det er blitt antydnet i lengre tid. Mobbingen bør derfor ikke ses i et individperspektiv, men i et systemperspektiv. Det er et helhetlig sosialt system som ofte knyttes til skiftende mønstre for inkludering og ekskludering (Søndergaard & Hansen, 2018). Barn og unges digitale liv skaper nye og sterke mønstre for inklusjon og eksklusjon i det sosiale samspillet og danner en form for skjult mobbing. Lyng og Eriksen bekrefter dette og hevder den økende «skjulte» mobbingen er den vanskeligste mobbepformen for skolen å løse (Lyng & Eriksen, 2015). Mål om å forebygge mobbing og dårlige holdninger kan oppnås ved at læreren leder klassen som et sosialt system på et vis som genererer inklusjon, åpenhet og samhold (Utdanningsdirektoratet, 2021). Det «gyldig vi» kan sammenlignes med en familie der man tar vare på hverandre, beskytter hverandre og er lojale med hverandre. Hensikten med et «gyldig vi» er at klassen som et fellesskap oppretter en klasseidentitet med egne normer og regler som fremmer inklusjon, intern lojalitet, gjensidig respekt og et godt sosialt samhold. Her dannes en enighet om nulltoleranse for negativ og krenkende atferd (Lyng & Eriksen, 2015).

Informantene har delte meninger om lærenes engasjement i forhold til konflikter og situasjoner som skjer med nettet. Engasjement er sentralt i begrepet klasseledelse og innebærer ifølge Stray

og Wittek å se og støtte eleven både i og utenfor klasserommet (Stray & Wittek, 2016). Det relasjonelle, kulturelle og fysiske miljøet på skolen, som har en sentral rolle i elevens trivsel og psykiske helse, er en grunnleggende faktor for sosial utvikling hos elevene (Kulturdepartementet, 2011). Informant 5 forteller at lærerne ikke tar tak i situasjoner som ikke har skjedd på skolen. Informanten mener at lærerne bør bry seg om elevene og sørge for at de har det bra. Hvis det er noen som blir mobbet, så må man hjelpe de ifølge informanten. En kan spørre seg om hvor mye en lærer skal involvere seg? Er det mulig å ta alt? Mobbing på digitale arenaer er ofte godt synlig for jevnaldrende barn men vanskelig for de voksne og skolen å avdekke (Fritze, Haugsbakk & Nordkvelle 2017; Utdanningsdirektoratet, 2017,a). Lyng og Eriksen underbygger dette og hevder at selv om skolen har nulltoleranse og som mål å ta alt av de utfordringene som oppstår i skolemiljøet, kan gjentagende bevisste krenkelser gå under radaren for læreren. Dette påvirker lærerens muligheter til å gripe inn og gjøre riktige vurderinger. At læreren har ulike antagelser eller oppfatninger om at enkelte elever er «sarte», kan bidra til at mobbing og krenkelser kan bli bagatellisert, noe som skaper en spenning mellom å «ta alt» og «skape robuste barn» (Lyng & Eriksen, 2015). Selv om mobbing via sosiale medier ifølge Fritze, Haugsbakk og Nordkvelle (2017) tar mye tid og fokus på skolen, skal det allikevel tas tak i og løses som andre mobbesaker (Utdanningsdirektoratet,2017,a). Forebyggende arbeid mot mobbing kan igjennom et «gyldig vi» gjøres i et systemperspektiv. Det handler om å skape grunnleggende gode holdninger og atferd i klassen som et sosialt system. Disse holdningene vil på en naturlig måte vil videreføres til de man omgås, også utover klasseromsammenheng. At elevene får reflektere over ulike sympatiske og usympatiske måter en kan møte medelever på, og blir bevisste på at hvordan de opptrer faktisk utgjør en forskjell, er et av fokusområdene i arbeidet med «et gyldig vi». Videre handler det om å bevisstgjøre elevene til å ta gode valg som fremmer god atferd (Eriksen & Lyng, 2015).

5.4 Klasseledelse og emosjonell støtte

Ifølge Utdanningsdirektoratet er en god relasjon helt avgjørende for at elevene skal åpne seg og forteller om vanskelige situasjoner og tørre og be om hjelp (Utdanningsdirektoratet, 2017). Funnene i min forskning bekrefter dette og viser at relasjonen til den eventuelle læreren spiller en rolle i hvorvidt eleven ønsker å prate og åpne seg. Det er helt essensielt at barn og unge har trygge voksne rundt seg som støtter dem i forbindelse med utrygge og dårlige opplevelser på sosiale medier (Utdanningsdirektoratet, 2017,a). Hovedvekten av informantene ville heller pratet med

foreldrene eller andre i nær relasjon fremfor og pratet med læreren. Dette kan ses i sammenheng med resultatene fra EU-kids undersøkelsen som viser at kun 6% av barna anser lærere eller andre voksne «som har det som jobb å hjelpe barn», som relevante personer å prate med om dårlige opplevelser på sosiale medier (Staksrud & Ólafsson, 2019). Informant 4 forteller om fire voksne i tillegg til læreren, som jobber på skolen som er ansatt for å hjelpe og prate med barn. Allikevel ville informantene heller pratet med foreldrene om det hadde skjedd noe. I begrunnelsen av hvorfor informantene ikke ville pratet med læreren eller en annen autorisert voksenperson på skolen trekker de frem ord som «kleint», «flaut» og «kjenner den ikke». Ifølge informant 3 kommer det an på hvem lærer det er, mens informant 2 ville pratet med favorittlæreren sin. Funnene tydeliggjør viktigheten av å skape en god relasjon og være en trygg voksen. Men hva er en trygg voksen i dette landskapet? Og hvordan bli en trygg voksen? Det er store kompliserte krefter i sving og en uoversiktlig sosial arena med mange ulike medier barna bruker seg imellom. Det krever en stor kompetanse hos lærer for å evne å håndtere dette på en god måte. Et interessant funn i den sammenheng viser at informant 5 på bakgrunn av gjentatte besøk med helsesøster i løpet av barneskolen, ville snakke med henne fremfor læreren dersom en vanskelig situasjon oppsto. Informanten forteller også at de fleste medelevene ikke kjenner helsesøster, og at det da blir litt «kleint» for dem å prate med henne. Stray og Wittek presiserer at en som klasseleder må vise interesse for å bli kjent med eleven og utøve emosjonell støtte der eleven er, både i og utenfor klasserommet (Stray & Wittek, 2016). Eriksen og Lyng bekrefter dette og hevder at lærerens tilstedeværelse og interesse for eleven kan være med å avdekke og eventuelt begrense mobbing, i tillegg til å skape et godt psykososialt miljø. I et «gyldig vi» står dialogen og åpenheten i klassen sterkt i fokus, som også er et godt hjelpemiddel for å håndtere lærerens rolle som veileder og «trygg voksen» i klassen (Lyng & Eriksen, 2015). I arbeidet med å skape et «gyldig vi» spiller relasjonsbygging en sentral rolle. Relasjonsarbeid er en grunnleggende strategi for å skape gode relasjoner mellom lærer og elev og krever varm og tydelig klasseleder som utviser emosjonell støtte, engasjerer seg og uttrykker et ønske om å bli kjent med eleven (Lyng & Eriksen, 2015). Lærerens interesse for hva som opptar eleven både på skolen og på fritiden er utgangspunktet for relasjonsbyggingen, og bidrar til å skape en god og trygg relasjon mellom lærer og elev (Stray & Wittek, 2016 og Utdanningsdirektoratet, 2021). Relasjonen mellom lærer og elev er en essensiell faktor i barn og unges utvikling i skolen, både faglig og sosialt (Stray & Wittek, 2016; Manger, Lillejord, Nordahl & Helland, 2017; Utdanningsdirektoratet, 2021)

Informant 2 og 4 har positive opplevelser rundt lærerens engasjement i vanskelige situasjoner som skjer på sosiale medier. Informant 4 forteller at lærerne ønsker å finne ut av hva som har skjedd og prøver å løse det sammen med elevene. Informant 2 hevder at lærerne pleier å ta opp ting i timene om det har skjedd noe og diskuterer ulike temaer med elevene for å løse konfliktene i fellesskap. Lærerne bruker metoder som innebærer å samle klassen med felles dialoger for å løse problemene i fellesskap og skape en felles forståelse. Slike måter å håndtere utfordringene på kan knyttes til Eriksen og Lyngs beskrivelse av det «gyldige vi» handler om at læreren former klassen og skaper et kollektiv der man kan dele alt med hverandre. Man finner i fellesskap fram til løsninger og enigheter om hvordan man bør behandle hverandre, og hvordan klassen ønsker å ha det som en enhet (Eriksen & Lyng, 2015). Læreren inkluderer elevene i samtaler og utfordringer på en måte som fører til opplevelse av tilhørighet, støtte og samhold. Dette underbygger St.meld 22 *Motivasjon-mestring-muligheter* sin presisering om viktigheten av at elevene er en del av et fellesskap hvor de opplever trygghet og tillit (Kulturdepartementet, 2011).

5.5 Foreldreinvolvering

Funnene viser at involvering av foreldrene har en positiv innvirkning på informantene. Det viser seg at det gjør dem mer skjerpet og bevisste på handlingene de foretar seg. I den store verden som internett er, kan barn og unge havne i situasjoner de ikke evner å håndtere. Det er derfor viktig å snakke med dem om hva de kan gjøre når slike situasjoner oppstår (Medietilsynet, 2020). Informant 2 forteller om en lærer som har en egen TikTok profil for å vite hva det er og hva det går ut på. Denne læreren kan se på innleggene til elevene som har åpen profil. Læreren fortalte at tanken var å varsle foreldrene om hva som skjer på TikTok. Informanten forteller videre at læreren ikke varslet foreldrene, men at det mest sannsynlig hadde vært flere som måtte slette noen innlegg om foreldrene hadde fått et innblikk. Ifølge informantene er det i noen tilfeller viktig at skolen og foreldrene snakker sammen om hva som skjer med barna i forbindelse med sosiale medier. Undersøkelser viser at kun 1 av 4 barn opplever at foreldrene jevnlig snakker om hva de skal gjøre dersom de opplever vanskelige hendelser på nettet (Staksrud & Ólafsson, 2019). Dette peker på lærerens viktige rolle for den enkelte elev og at barn og unge er prisgitt trygge voksne rundt seg som veileder og setter grenser (Medietilsynet (2020). Det er viktig at skolen og foreldrene snakker om generell trygghet på nett, personvern og deling av sensitiv informasjon om seg selv og andre. De har en gjensidig avhengighet av hverandre, og en god dialog mellom partene kan bidra til å kunne håndtere de ulike utfordringene som dukker opp knyttet til elevene på best mulig måte (Drugli &

Nordahl, 2016). Informant 1, 2 og 3 hevder at man tenker litt mer over hva man gjør på sosiale medier hvis man vet at skolen og foreldrene snakker sammen. Informant 4 bekrefter dette og legger til at lærerne burde sagt mer til foreldrene. Informanten mener det er lettere å gjøre dumme ting på sosiale medier hvis ingen får vite om det, og at det da heller ikke gir noen konsekvenser. Funnene viser at foreldrenes involvering i deres liv på sosiale medier har relevant betydning for deres atferd på nettet.

Ifølge Lyng og Eriksen er det viktig med relasjonsarbeidet med foreldrene og at denne relasjonen handler mye om bevisstgjøring av foreldrenes ansvar for å avdekke mobbing og krenkelser blant barna og deres jevnaldrende. Videre hevdes det at det dannes ulike former for foreldresamarbeid på bakgrunn av ulike kontekster (Lyng & Eriksen, 2015). Det viser seg at barn med foreldre som er involvert i skolen og viser engasjement og støtter skolens formål og regler, vil lettere akseptere og følge skolens normer og reglementet selv. Dette underbygger viktigheten av lærerens fokus på foreldreinvolvering. Forskning viser at elever med foreldre som engasjerer seg i barnets skolehverdag, oppnår blant annet bedre sosiale relasjoner, økt trivsel, selvregulering og redusert negativ atferd. (Drugli & Nordahl, 2016). Det fremkommer også i funnene at det er en hårfin balanse for læreren på hvordan inkludering av foreldrene burde foregå. Informant 3 mener det er bra at læreren snakker med foreldrene, men at læreren må være litt forsiktig med hva som blir fortalt. *«Det er jo noen som ikke har det bra hjemme også. Hvis læreren sier noe til foreldrene som de ikke visste fra før, så kanskje barnet får det enda verre»*. De individuelle forskjellene er sårbare og skjøre, som gjør lærerens jobb desto mer utfordrende.

5.6 Nettvett

Funnene viser generelt lite fokus på nettvett på skolen. Barn trenger trygge voksne mennesker rundt seg som kan veilede dem på hva som er rett og galt og hvordan de skal håndtere omgivelsene og situasjoner som forekommer. Læreren blir ofte den voksenpersonen som omgås eleven mest, i tillegg til foreldrene, noe som gjør deres relasjon betydningsfull (Manger, Lillejord, Nordahl & Helland, 2017). Informantene forteller at de tidligere har lært om nettvett på skolen, men at det var mer før. Informant 3 forteller at det burde vært mer av det da de nå går i 7.trinn og er litt kulere i tillegg til at de er eldst på skolen. Informant 2 bekrefter dette og legger til at undervisningen rundt nettvett som de hadde i 6.klasse var kun prat i én times tid og ikke noe mer. Stray og Wittek peker på viktigheten av at lærer viser interesse for eleven og hva som opptar den, og i tillegg utviser

emosjonell støtte. Lærerens interesse for eleven er grunnpilaren for en god relasjon (Stray & Wittek, 2016). Ved at læreren viser interesse for elevene, prater og engasjerer seg i det som skjer og er tilstede der de er, kan det på den måten skapes en god relasjon med eleven. Dannelse av et klassemiljø der åpenhet og klassedialoger står sentralt, kan samtaler rundt disse temaene ha god effekt for barn og unges kunnskap og bevisstgjøring av nettvett. Her er en god relasjon i bunn helt essensielt (Eriksen & Lyngs, 2015). Ifølge utdanningsdirektoratet (2017, a) er nettvett et fokusområde i skolen for å forebygge digital mobbing. Lærerne skal i samarbeid med foreldrene ha fokus på digital mobbing og lære barna digital dømmekraft og nettvett. Informant 4 mener det er viktig å lære om nettvett og snakke sammen hvis det har skjedd noe, og om hva en skal gjøre og ikke gjøre. Videre hevder informanten at læreren tar opp nettvett i undervisningen, men kanskje ikke så ofte som den burde, dette kan ses i sammenheng med Eriksen og Lyngs (2015) teorier om det «gyldige vi». At elevene opplever trygghet og føler de kan snakke om alt, har stor verdi når vanskelige situasjoner forekommer. I informant 5 sin klasse viser lærerne ulike videoer om nettvett til elevene samt diverse oppgaver med ulike temaer, noe informanten opplever som bra og viktig. Tilnærmet halvparten av barn og unge i Staksrud og Ólafssons (2019) rapport hevder de hadde hatt nytte av råd om hvordan man kan hjelpe barn som blir utsett for digital mobbing. Videre viser rapporten at tilnærmet alle barn og unge har kunnskap om hvordan de skal laste ned en app på mobilen mens 60% hevder de har behov for råd om hvordan man skiller mellom ekte og falsk informasjon på nettet. Disse funnene bekrefter virkeligheten og peker igjen på viktigheten av fokus på nettvett i skolen. På spørsmål om viktigheten av at lærerne har innsikt i hva elevene møter på sosiale medier, svarer informant 3 at det kan være lurt at de vet hva de forskjellige appene går ut på slik at de kan gi råd om hva men burde gjøre og ikke gjøre.

«Nudes» er blitt et velkjent begrep innenfor sosiale medier de siste årene. Funnene vitner til en sosial problematikk knyttet til digital dømmekraft, konsekvensforståelse og mobbing. Informant 1 og 3 nevner tilfeller hvor bekjente på deres alder har sendt «nudes». Informantene fortalte om hvilke konsekvenser dette hadde for de to aktuelle tilfellene. Informant 1 sitt tilfelle sendte «dickpic» til alle på snapen sin med uhell. Alle på skolen fikk vite det, skole og rektor ble involvert og gutten fikk ordentlig trøbbel. Han ble mobbet og mistridet på skolen i etterkant av dette. Informant 3 forteller om ei jente på 13 år som sendte «nudes» til en gutt. Gutten som mottok bildet sendte det til mange andre. Medietilsynet hevder tilfeller som dette kan forårsake store sosiale og psykiske konsekvenser for barn og unge. De er derfor helt avhengig av trygge voksne som kan gi råd

og veiledning i bruken av sosiale medier. Barn må få kunnskap om konsekvenser ved deling av privat informasjon, personvern og generelt trygghet på nett (Medietilsynet, 2020). I en undersøkelse gjort av Medietilsynet viser det seg at deling av nakenbilder doblet seg fra 5% året før til 10% i 2016 (Medietilsynets, 2016). 1 av 5 barn og unge hevder ifølge Staksrud og Ólafsson at de hadde hatt nytte av råd om deling av nakenbilder og konsekvensene som medfølger (Staksrud & Ólafsson, 2019). I tillegg til at læreren skal prate med elevene om nettvett og gi råd og veiledning (Manger, Lillejord, Nordahl & Helland, 2017) vil elevene ifølge Utdanningsdirektoratet oppnå en økning i digital dømmekraft og selvstendighet ved å få mulighet til å bruke digitale verktøy på skolen, *«Utøve digital dømmekraft innebærer å følge regler for personvern og vise hensyn til andre på nett. Det handler om å bruke strategier for å unngå uønskede hendelser og å vise evne til etisk refleksjon og vurdering av egen rolle på nett og i sosiale medier»* (Utdanningsdirektoratet, 2019). Som lærer skal en legge til rette for at elevene skal utvikle egenskaper til å ta gode valg, og på best mulig måte takle motgang og personlige utfordringer. I fagfornyelsen hevdes det at elevene skal få innsikt i ulike utfordringer som kan møte dem i livet og tilegne seg kunnskap om å se sammenhenger mellom handlinger og konsekvenser. I prosjektet «gyldig vi» blir det lagt vekt på å fremme god psykisk helse ved å skape en åpenhet i klassen der alle får «være seg selv» og der det er forståelse for at vi er forskjellige og «vi har alle vårt». Som klasseleder bevisstgjør man elevene på sympatiske og usympatiske måter å møte medelever på, og at hvordan de opptrer faktisk utgjør en forskjell (Eriksen & Lyng, 2015).

6 Konklusjon

Etter å ha drøftet min empiri opp mot aktuell forskning og teoretiske forankringer skal jeg på bakgrunn av mine forskerspørsmål samle trådene og forsøke å besvare mi problemstilling.

«På hvilken måte påvirker barn og unges bruk av sosiale medier deres sosiale relasjoner på skolen, og hvordan kan klasseledelse bidra til å regulere den sosiale påvirkningen?»

Forskningsspørsmål:

- 1) Hvordan påvirker barnas digitale liv det sosiale livet på skolen?
- 2) På hvilken måte kan læreren ha en støttende rolle når det kommer til hvordan sosiale medier påvirker elevene sosialt på skolen?

På spørsmål om hvordan barnas digitale liv påvirker det sosiale livet på skolen, viser funnene i denne undersøkelsen at mediebruk har en vesentlig påvirkning på barn og unges sosiale relasjoner på skolen. De påvirkes på ulike måter, både positivt og negativt. Funnene kan vitne om et finmasket sosialt samspill med små nyanser av inklusjon og eksklusjon, som videre har stor betydning for hvordan elevene til enhver tid har det på skolen. Fra informantenes ståsted er det en overvekt av gode følelser og positive opplevelser ved bruk av sosiale medier der vennskap er utelukkende det viktigste. Mulighetene til å pleie eksisterende vennskap, i tillegg til å utvikle nye vennskap og skape et større nettverk, er positivt og har høy verdi i hverdagen. Barn og unge som har hatt sosiale medier lenge, har opparbeidet seg større nettverk og flere venner, noe som gir dem en høyere sosial kapital og en viss grad av popularitet. En annen positiv side er at kommentarene de gir hverandre på innlegg er positive og inneholder oppløftende ord, hjertes og lignende. Det viser seg at mottagelse av likes og positive kommentarer på sosiale medier kan ha en positiv effekt på selvtilliten hos barn og unge. Ifølge informantene er det en sammenheng mellom aktivitetene på sosiale medier og hvem de er sammen med på skolen. Dersom man har pratet sammen på nettet dagen i forveien, er det større sannsynlighet for at man er sammen på skolen dagen etter.

På en annen side viser det seg at dersom man har hatt en dårlig opplevelse eller er blitt uvenner på nettet, blir dette også ofte tatt med på skolen. Negative hendelser som stygge kommentarer og deling av ufrivillig sensitivt innhold på sosiale medier, påvirker selvtilliten i negativ retning, som medfører en risiko for utvikling av angst, usikkerhet og dårlig selvbilde hos de unge. Funnene viser

at de som mottar stygge nedlatende kommentarer eller opplever at noen deler personlig innhold om dem på nett, får følelse av skam og dårlig selvfølelse, som også påvirker hvordan man har det sosialt og emosjonelt på skolen. Det faktum at man ikke ser hverandre «face to face» gjør det er lettere å mobbe på sosiale medier. Mobbing skjer ofte i form av baksnakking, ekskludering og stygge kommentarer. Funnene viser at nettopp dette er det mest negative med sosiale medier. Uenigheter og uvennskap som skjer på sosiale medier blir tatt med til skolen, som fører til utenforskap og følelsen av å ikke være inkludert. Funnene viser også at de som ikke har sosiale medier ofte går glipp av aktiviteter som blir formidlet på blant annet snap. Noe som resulterer i at de automatisk går glipp av sentrale samtaleemner og dialoger på skolen, og blir på denne måten utenfor det i det sosiale samspillet. Dette peker på sosiale mediers innvirkning på populariteten hos barn og unge. Funnene viser at dette det kan ha en sammenheng med at elevene uten sosiale medier ofte blir sett på som «ukule». Det blir i tillegg opprettet digitale grupper hvor kun spesielt utvalgte er inviterte, noe som videreføres til hvem man omgås med på skolen, og hvilken plass man har i det sosiale hierarkiet.

På spørsmål om hva læreren kan gjøre for å regulere de sosiale påvirkningene kan en stille spørsmål om hvor mye læreren skal involvere seg og hva læreren makter å gjøre. Det oppstår en distanse mellom hva læreren ønsker å få til å hva den evner å få til. De sterke kreftene rundt barn og unges bruk av sosiale medier og de eksklusjon og inklusjonsutfordringene som følger, skaper en uro på skolen. Mye går under radaren til læreren, noe som utgjør en umulighet for læreren å få med seg alt. Uoversiktligheten øker utfordringen til å bidra og være en trygg voksen for elevene. Det er en underliggende forventning om at kampene skal tas på skolen, noe som krever stor kompetanse hos læreren. Lærerens arbeid som klasseleder spiller en stor rolle i denne sammenheng. For å regulere hvorvidt den negative påvirkningen skal ta overhånd i det sosiale spillet, for heller å fremme de positive opplevelsene, kan lærerens rolle være en bidragende faktor. Klasseledelse er en kompleks og utfordrende oppgave, der man er både sjef, læringsleder og lagleder på samme tid. Klasseledelse handler overordnet om å se klassen som et sosialt system og utøve emosjonell støtte til elevene. Å vise interesse for eleven både sosialt og emosjonelt, er grunnpilaren for relasjonsbygging. I tillegg til at det skaper en god relasjon, skaper det en trygghet hos eleven som viser seg å ha en positiv påvirkning på elevens utvikling både mentalt, sosialt og faglig. Barn og unge er prisgitt trygge voksne som vil prate med dem om vanskelige situasjoner som skjer på sosiale medier, og som samtidig er så trygge at barna kommer til dem om råd og hjelp. Funnene bekrefter

forskningen som viser at et fåtall velger å snakke med læreren om det har skjedd noe. For at læreren skal få til en gjensidig åpenhet og samtaler med eleven om sårbare og vanskelige ting, er det helt essensielt med en god relasjon.

Funnene vitner om at sosiale medier er altoppslukende og tidskrevende. Det utvikles en trang til å få med seg alt og redsel for å gå glipp av noe, som resulterer i blant annet vanskeligheter med å logge av og dårlig søvnkvalitet. Den altoppslukende effekten flytter fokuset bort fra det faglige, mens de sosiale utfordringene får større plass på skolen. Her må klasselederen i samarbeid med foreldrene sette seg inn i det som skjer og være tilstede for de unge. Funnene viser at involvering av foreldre kan være gunstig da vissheten om at skolen og foreldrene snakker sammen gjør barna mer bevisst på deres handlinger, og at handlingene dermed får en konsekvens. Konsekvensforståelse, nettvett og digital dømmekraft må implementeres i skolen, da dette er viktig for de unges handlinger og forståelse på nettet og i tillegg kan ha en forebyggende effekt mot mobbing. Det viser seg at barns atferd endres ut ifra de sosiale situasjonene de er i, og at den sosiale dynamikken skaper vekslinger mellom inklusjon og eksklusjon. Det kan på den måte forstås at mobbing skjer på bakgrunn av et helhetlig sosialt samspill og bør derfor ses og jobbes med i et systemperspektiv. Det digitale livet skaper raske bytter mellom inklusjon og eksklusjon, i tillegg til en form for skjult mobbing, noe som forårsaker uoversiktighet for læreren og øker utfordringen med være til hjelp. Dersom læreren evner å bygge klassen til et homogent fellesskap, et «gyldig vi», vil klassen på bakgrunn av deres felles holdninger og verdier opptre inkluderende og behandle de rundt seg på en god måte, også utenfor klassefellesskapet. Læreren vil med et «gyldig vi» kunne arbeide proaktivt mot mobbing og krenkende atferd. I dette kollektivet hvor det blir lagt vekt på åpenhet, at alle får «være seg selv», forståelse for at vi er forskjellige og at «vi alle har vårt», vil det falle seg naturlig å kunne diskutere dagsaktuelle temaer som hvordan en bør forholde seg til sosiale medier, inklusjon og eksklusjon, i tillegg til å snakke om vanskelige hendelser som har oppstått. Etter min forståelse kan klasseleders engasjement på skolen, med dette fokuset lagt til grunn, i større grad regulere elevenes sosiale påvirkning av sosiale medier.

6.1 Praktiske implikasjoner av studien

Et klassefellesskap der elevene opplever inklusjon, åpenhet og forståelse kan bidra til å redusere negative handlinger og dårlige opplevelser, og samtidig være en bidragende faktor for å utvikle elevenes digitale dømmekraft. Dette kan samtidig fremme de positive påvirkningene ved sosiale

medier som vennskap og inklusjon. For å få til dette i hverdagen må læreren arbeide målrettet mot å samle klassen og skape et kollektiv. Dette krever tid, engasjement og god kompetanse. Det er helt essensielt at læreren viser interesse for elevene, prater og engasjerer seg i det som skjer og er tilstede der de er. På den måten kan læreren få innblikk i klassens indre liv og klare å se klassen som et sosialt system. Dersom læreren evner å skape et «gyldig vi» der elevene føler en tilhørighet, inngår det sterke krefter og følelser. Elevene vil kjenne en stolthet av den klassen de tilhører og de gode holdningene og normene de har formet i fellesskap. Det oppstår en form for familiefølelse som innebærer en underliggende trang til å inkludere og ta vare på hverandre. «Alle i denne klassen skal være inkludert og ha det bra».

For lærere i skolen kan dette bety at dersom en klarer å forstå klassen som et sosialt system, kan et «gyldig vi» på flere måter være forebyggende mot mobbing, utenforskap og krenkende atferd. For skolen kan det derfor være slik at man ikke bare må fokusere på det psykologiske i klasserommet, men også i større grad se klasserommets kollektive sosiale system. I dette ligger det også en mulighet for en utvidet forståelse av hvordan elevens digitale liv innvirker på det sosiale livet på skolen.

7 Litteraturliste

Aalen I. (2015) Sosiale medier. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.

- Bakken A. (2019) Ungdata 2019 - *Nasjonale resultater*. Hentet fra: Nova rapport 9/19 <http://www.forebygging.no/Global/Ungdata-2019-Nettversjon.pdf>
- Bjørndal C. R. P. (2012) *Det vurderende øyet*. Oslo: Gyldendal norsk forlag AS.
- Bjørgen A.M (2014) *Digitale praksiser i samspill mellom kontekster*. Hentet fra: <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/39302/bjorgen-phd-duo-april2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Brattøy S. C. S., Rosvoll Å. og Eines T. F. (2019). *Hyppig bruk av sosiale medier kan gi ungdom psykiske utfordringer*. Hentet fra: <https://static.sykepleien.no/sites/default/files/pdf-export/pdf-export-79774.pdf>
- Brinkmann S. (2013), *Hva kan vi bruke kvalitativ forskning til?* Hentet fra: <https://forskning.no/sosiologi/2013/09/hva-kan-vi-bruke-kvalitativ-forskning-til>
- Castellacci F. & Tveito V. (2018) *Internet use and Well-being: A survey and a theoretical framework*. Research Policy. Side: 308-325. TIK Centre, University of Oslo, Norway
- Christoffersen L. & Johannesen A (2012) *Forskningsmetoder for lærerutdanningen*. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Eriksen I. M. Lyng S. L (2015) *Skolers arbeid med elevers Psykososiale miljø*. Nova rapport 14/2015. Hentet fra: <https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/forskningsrapporter/skolers-arbeid-med-elevenes-psykososiale-miljo.pdf>
- Fauskanger J. & Mosvold R. (2014) *Innholdsanalysens muligheter i utdanningsforskning*. Norsk pedagogisk tidsskrift. Universitetsforlaget, s.127-139.
- Fritze, Haugsbakk & Nordkvelle (2017) *Digitale forstyrrelser i skolen- erfaringer med begrensninger av elevers mobilbruk*. Nordisk pedagogisk tidsskrift. Side 201-212. Universitetsforlaget.
- Haugseth J. F. (2013) *Sosiale medier i samfunnet*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Holland H. (2017) *Varig atferdsendring hos barn – krever varig atferdsendring hos voksne*. 4.opplag. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

- Holsten H. H. (2018) *Riktig bruk av sosiale medier kan gjøre deg lykkelig*. Hentet fra: <https://forskning.no/internett-media-partner/riktig-bruk-av-sosiale-medier-kan-gjore-deg-lykkelig/284600>
- Hsieh, Hsiu-Fang & Shannon, Sarah E. (2005). *Three approaches to qualitative content analysis*. *Qualitative Health Research*, 15 (9), s. 1277–1288.
- Kleven T. A. & Hjordemaal F. R. (2018) *Innføring i pedagogisk forskningsmetode*. Bergen: Vigmostad og Bjørke AS
- Krumsvik R. J. (2019) *Kvalitativ metode i lærarutdanninga*. Bergen: Vigmostad og Bjørke AS
- Kulturdepartementet (2011) *Motivasjon-mestring-muligheter* (St.mld 22, 2010-2011) Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-22-2010--2011/id641251/?ch=11>
- Kvale S. & Brinkmann B. (2015) *Det kvalitative forskningsintervju*, 3.utgave. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Langeland F, Lorgen L. C., Jensen M. R. og Solhaug S. (2019) *Likestillingsutfordringer i barn og unges skjermbruk. En kunnskapsoppsummering, analyse og vurdering av kunnskapsbehov om barn og unges skjermbruk i et likestillings- og kjønnsperspektiv*. Rapport fra likestillingssenteret KUN. Trondheim: Forlaget Nora
- Lorentzen A. (2018) *Skjermbruk blant unge fortsetter å øke*. Hentet fra: <https://forskning.no/barn-og-ungdom-internett-ntb/skjermbruk-blant-unge-fortsetter-a-oke/1219629>
- Lovdata (2021) *Opplæringsloven, Lov om grunnskolen og den videregående opplæringen*, kapittel 9 A. Hentet fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61/KAPITTEL_11#KAPITTEL_11
- Lovdata (2019) *Forvaltningsloven*. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10>
- Lund T. (2002) *Innføring i forskningsmetodologi*. Oslo: Unipub forlag AS
- Lysholm, B.H. (2019) *Alt du trenger å vite om sosiale medier*. Hentet fra: <https://www.vi.no/teknologi/alt-du-trenger-a-vite-om-sosiale-medier/71662404>
- Manger T., Lillejord S., Norddahl T. og Helland T. (2015) *Livet i skolen*. 2.utgave. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS
- Maxwell J.A. (2013) *Qualitative research design*. United States of America: SAGE publications, Inc.

- Medietilsynet (2014) Barn og medier 2014. *Barn og unges (9–16 år) bruk og opplevelser av medier*. Hentet fra: https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/2015/rapport_barnogmedier_2014.pdf
- Medietilsynet (2020) Barn og medier 2020. *Om sosiale medier og skadelig innhold på nett*. Delrapport 1. Hentet fra: <https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2020/200211-barn-og-medier-2020-delrapport-1-februar.pdf>
- Pedersen, K. (2014) *Hva er sosiale medier*. Techweb. Hentet fra: <https://www.techweb.no/blogg/hva-er-sosiale-medier>
- Staksrud E. & Ólafsson, K. (2019). *Tilgang, bruk, risiko og muligheter. Norske barn på Internett*. Resultater fra EU Kids Online-undersøkelsen i Norge 2018. EU Kids Online og Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo. Hentet fra: <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/72793/1/eu-kids-online-hovedrapport-for-norge-2019.pdf>
- Stray J. H. & Wittek L. (2016) *Pedagogikk – en grunnbok*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Søndergaard D. M. & Hansen H. R. (2018) *Bullying, social exclusion anxiety and longing for belonging*. Copenhagen: Nordic Studies in Education. Side 319-336.
- Utdanningsdirektoratet (2012) *Klasseledelse*. Hentet fra: <https://www.udir.no/globalassets/upload/laringsmiljo/klasseledelse-2/klasseledelse.pdf>
- Utdanningsdirektoratet (2013) *Veileder for klasseledelse i teknologiske omgivelser*. Hentet fra: https://www.udir.no/globalassets/filer/bm_klasseledelse_web.pdf
- Utdanningsdirektoratet (2017) (a) *Hva skal skolen gjøre med digital mobbing?* Hentet fra: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/digital-mobbing/>
- Utdanningsdirektoratet (2017) (b) Teoretisk bakgrunnsdokument for arbeid med klasseledelse på ungdomstrinnet. Hentet fra: https://www.udir.no/globalassets/filer/klasseledelse/ungdomstrinnet_bakgrunnsdokument_klasseledelse_vedlegg_1.pdf
- Utdanningsdirektoratet (2019) *Rammeverk for grunnleggende ferdigheter*. Hentet fra: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeverk/rammeverk-for-grunnleggende-ferdigheter/2.1-digitale-ferdigheter/>

- Utdanningsdirektoratet (2020) *Prinsipper for læring, utvikling og danning*. Overordnet del. Hentet fra: <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/prinsipper-for-laring-utvikling-og-danning/>
- Wendelborg C. (2018) *Mobbing og arbeidsro i skolen*. Analyse av Elevundersøkelsen skoleåret 2017/2018. Hentet fra: <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finnforskning/rapporter/elevundersokelsen-2017-mobbing-og-arbeidsro2/>
- Wilken L. (2008), *Pierre Bourdieu*, Trondheim: Tapir akademiske forlag.

8 Vedlegg

8.1 Vedlegg 1: Intervjuguide

Intervjuguide masteroppgaven.

Problemstilling:

«På hvilken måte påvirker barn og unges bruk av sosiale medier deres sosiale relasjoner på skolen, og hvordan kan klasseledelse bidra til å regulere den sosiale påvirkningen?»

Forskningsspørsmål:

- 1) Hvordan påvirker barnas digitale liv det sosiale livet på skolen?
- 2) På hvilken måte kan læreren ha en støttende rolle når det kommer til hvordan sosiale medier påvirker elevene sosialt på skolen?

Intervjuspørsmål:

- 1) Fortell om fordelene og ulempene med å være på sosiale medier?
- 2) Har du noen tanker om hvorfor så mange barn er aktive der?
- 3) Har du opplevd nettmobbing eller kjenner du noen som har opplevd det? Hvilke tanker og erfaringer har du i forbindelse med nettmobbing?
- 4) Hvilke erfaringer har du om at skoledagen blir påvirket av noe som har skjedd på de sosiale mediene?

5) Kjenner du til noen grupper som er opprettet på de sosiale mediene? Evt hvilke erfaringer har du rundt det? Utenforskap? Mobbing? Hatprat? Challenger?

6) Hva har dere lært om nettvett på skolen?

7) På hvilken måte opplever du at læreren og skolen engasjerer seg i elevens bruk av sosiale medier og hvordan det påvirker elevene sosialt? Hva kunne de eventuelt ha gjort annerledes? Trur du det er en fordel at skolen og foreldrene samarbeider og prater sammen?

8) Hvordan er støtteapparatet på skolen hvis en har behov for noen å snakke med? Føler du at du har en eller fler du kan prate med?

8.2 Vedlegg 2: Informasjon og samtykkeerklæring

Vil ditt barn delta i forskningsprosjektet ***Barns bruk av sosiale medier knyttet til livsmestring?***

Dette er et spørsmål til deg og ditt barn om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan barnas bruk av sosiale medier påvirker dem sosialt på skolen. I dette skrevet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette prosjektet er en masteroppgave hvor jeg skal fordype meg i temaet barn og sosiale medier og knytte det opp imot livsmestring. Jeg skal intervju 4-5 elever for å få et innblikk i temaet sett fra deres perspektiv. Problemstillingen i oppgaven er *«På hvilken måte påvirker barn og unges bruk av sosiale medier deres sosiale relasjoner på skolen, og hvordan kan klasseledelse bidra til å regulere den sosiale påvirkningen?»* I intervjuet ønsker jeg å skape en dialog med barnet hvor jeg tar utgangspunkt i to spørsmål og snakker rundt disse.

Forskningsspørsmål:

- 1) Hvordan påvirker barnas digitale liv det sosiale livet på skolen?
- 2) På hvilken måte kan læreren ha en støttende rolle når det kommer til hvordan sosiale medier påvirker elevene sosialt på skolen?

Videre stiller jeg noen oppfølgingsspørsmål ved behov.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Sør-Øst Norge er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Ønsket mitt var å kunne intervju barn i alderen 12-14 år som er aktive på sosiale medier. Det er viktig for meg å presisere at det er på frivillig basis, og at barnet på når som helst tidspunkt kan trekke seg fra avtalen.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis ditt barn velger å delta i prosjektet innebærer det å delta på et intervju. Intervjuet foregår på mitt kontor. Det vil være meg som intervjuer og informanten (barnet) til stede i rommet. Det vil ta ca. 20 minutter.

Det er mulig å få tilsendt intervjuguiden i forkant av intervjuet. Ta kontakt med meg hvis det er ønskelig.

Informasjonen kommer ikke til å bli delt med noen andre. Foreldre/foresatte kan få mulighet til å lese sluttresultatet av oppgaven hvis det er ønskelig

Informasjonen kommer ikke til å bli delt med noen andre. Foreldre/foresatte kan få mulighet til å lese sluttresultatet av oppgaven hvis det er ønskelig

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis barnet ditt velger å delta, kan det når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for barnet hvis det ikke vil delta eller senere velger å trekke seg.

Ditt barns rettigheter:

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Innhentet data vil bli lagret på ekstern harddisk og det er kun jeg som prosjektansvarlig som har tilgang til dette. Datamaterialet vil bli slettet når oppgaven er ferdig.

Navn og personlige opplysninger vil ikke komme til syne, men erstattes med koder.

Deltakerne vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er i juni 2021. Datamaterialet vil ikke bli lagret til videre studier, men slettet når oppgaven er ferdig.

Rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om ditt barn?

Vi behandler opplysninger om ditt barn basert på deres samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i sørøst-Norge har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan du finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med: prosjektansvarlig Lene Riksfjord-Lie, tlf : 92087845, e-mail: lene.riksfjord.lie@gmail.com. Min veileder i posjektet er Mattias Øhra, e-mail: mattias.ohra@usn.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Prosjektansvarlig
(Forsker/student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *masteroppgave om barns bruk av sosiale medier knyttet opp til livsmestring*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

Jeg samtykker til at mitt barn kan delta i intervju og at opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signatur av foresatt , dato)

(Signatur av barn, dato)